

СПЕЦІАЛЬНИЙ
ВИПУСК

ГАЗЕТА ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ
ЗАСНОВАНА В 1990 РОЦІ

www.ukurier.gov.ua

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

ЧЕТВЕР, 30 СЕРПНЯ 2012 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№155 (4799)

На що очікувати українському глядачеві?

фото з сайту guy.com

КУЛЬТУРА. Відомі діячі вітчизняного кінематографа і театру розмірковують про сьогодення і майбутнє галузі

У НОМЕРІ:

Міністр Михайло Кулиняк:
Модернізацію музейної галузі Міністерство культури
вважає першочерговим завданням

2

«Київ модерн-театр» Радю Поклітару —
один з найбільш гастролюючих та титулованих
балетів країни

7

Богдан Ступка все життя був містично пов'язаний
з двома філософами: Григорієм Сковородою
та Іваном Франком

4

Режисер Володимир Петрів:
«На 12 тисячах квадратних метрів театру
мені болить кожен цвях»

9

Голова Держкіно Катерина Копилова:
«Головна ознака змін у нашому кінематографі —
увага держави до галузі»

5

Лариса Кадочникова грає свої омріяні ролі
ще й олівцем і пензлем

10

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України **з 29 серпня 2012 року**

USD 799.3000
за 100 доларів США

EUR 1002.9616
за 100 євро

RUB 2.4964
за 10 рублів

AU 132963.56

AG 2462.64

PT 121733.39

PD 51394.99
за 10 трійських унцій

АКТУАЛЬНО

Держава захистить майнові комплекси музеїв

ПРІОРИТЕТ. Модернізацію музейної галузі Міністерство культури вважає першочерговим завданням

Міністр культури
Михайло КУЛИНЯК

Головна проблема музейної сфери в сучасній Україні полягає в тому, що державні та комунальні музейні заклади, а також процеси, які забезпечують їхню роботу (зокрема реставрація, підготовка кадрів, нормативно-методичний супровід), багато в чому продовжують рухатися за пострадянською інерцією. Водночас ситуація навколо музеїв кардинально змінилася. Середовище, в якому діють музеї, стало конкурентним. З'явилися нові гравці, що змагаються за увагу публіки. Виникли суспільні відносини, яких раніше не було. Змінилася роль держави, яка не претендує на тотальний контроль за всіма аспектами музейної роботи. Змінилися можливості держави, виникла потреба залучати позабюджетні ресурси.

Зміни диктує сучасність

Тому наше завдання сьогодні — створити умови для розвитку музейної галузі відповідно до викликів сучасності та тенденцій розвитку музейної роботи у майбутньому. Музеї повинні залишатися актуальними, впливовими у світі, який постійно змінюється.

Міністерство культури розробляє комплекс заходів, спрямованих на модернізацію музейної системи нашої держави. Існує дві важливі відмінності цієї роботи порівняно з тим, що робилося в попередні роки: вона торкатиметься не тільки мережі державних та комунальних музейних закладів, а й всієї сукупності відносин у сфері збереження, вивчення, популяризації музейних зібрань, у яких задіяні не тільки власне музеї, а й дочірні державні, громадські та комерційні інституції; буде якісно підвищено роль суспільства і суспільних інституцій у музейній справі. Всю роботу Мінкультури проводитиме в тісній співпраці з музейною спільнотою, громадськими музейними організаціями.

Перші кроки в цьому напрямку ми зробили пізніше тому — після завершення реорганізації відомства та переведення у підпорядкування міністерства низки заповідників.

Відповідно до Закону «Про музеї та музейну справу» при Мінкультури створено Музейну раду. Ми розраховуємо на те, що

цей орган буде дієвим і займатиметься не тільки стратегічними, а й прикладними питаннями розвитку музейної системи. Також очікуємо ініціативи з боку музейної спільноти.

Нині на порядку денному стоять такі питання: підготовка експертів для митної служби з метою недопущення порушень законодавства у сфері ввезення та вивезення культурних цінностей; посилення кон-

лих столів» з музейними фахівцями. Визначено головні завдання і проблеми, які стоять перед музейною системою.

Керуючись рекомендаціями музейної спільноти, на базі Українського центру культурних досліджень розпочалося створення Національного центру музейної справи, який здійснюватиме постійний нормативний та науково-методичний супровід музейної роботи. Формальності ще тривають, але група фахівців уже зібрана і працює.

Основні орієнтири — в програмних документах

Відповідно до пропозицій музейних фахівців міністерство розпочало розробку Державної цільової

приймаються в одних умовах, а починають діяти в інших, що знижує їхню ефективність.

Не менш нагальне завдання — розблокування недержавних джерел розвитку музейної справи. Держава має забезпечити стимули для громадських та комерційних інституцій, щоб залучити їхні ресурси для підтримки музеїв. Це стосується не тільки спонсорства і меценатства, а й роботи з приватними колекціонерами, установами, що зберігають недержавну частину Музейного фонду, волонтерами, мережами «Друзів музеїв», туристичною галуззю тощо. Потрібно створити стимули і для самих музеїв, щоб вони активніше працювали над залученням позабюджетних ресурсів.

Окремим рядком буде передбачено державну підтримку музейних про-

хуванням пропозицій, які були зібрані під час спільної роботи з Національним інститутом стратегічних досліджень.

З початку вересня цього року розпочинається ґрунтовне дослідження стану музейної системи. Фактично вперше за роки незалежності буде вивчено весь спектр музейної проблематики у масштабах країни. Всі музеї до районного рівня отримають відповідну анкету. Дослідження триватиме два місяці, зібрану інформацію буде покладено в основу докладного проекту Державної програми, в якому вже потрібно зазначити конкретні заходи і цифри.

Серед головних пріоритетів, на які буде спрямовано Державну цільову програму в наступні п'ять років, відзначу такі:

— захист майнових комплексів музейних установ,

но-вологісного режиму, боротьби з ураженнями тощо;

— розвиток реставраційної галузі. Зокрема передбачається забезпечити новим приміщенням Національний науково-дослідний реставраційний центр, зміцнити його регіональні філії за рахунок закупівлі сучасного обладнання та реактивів; створити систему підготовки реставраторів в Україні, розширити співпрацю із зарубіжними партнерами у тих питаннях, які ми не можемо вирішити самостійно;

— підготовка кадрів для музеїв (щоб не відбулося різкої зміни поколінь, внаслідок чого може бути втрачено накопичені знання і досвід);

— упровадження електронного обліку музейних пам'яток (встановлення державних стандартів обліку, комплектування музеїв технічними засобами та програмним забезпеченням);

— активізація обміну виставками між музеями різних регіонів. Це важливий пріоритет в контексті популяризації музейної історико-культурної спадщини і підвищення обізнаності жителів різних регіонів про культурне різноманіття країни;

— створення циклу науково-методичних, презентаційних галузевих заходів. Зокрема планується регулярно (трирічний цикл) проводити всеукраїнський музейний фестиваль, фестивалі дитячих музейних програм, виставку музейного обладнання, технічного та інформаційного забезпечення. Поряд з цим буде запроваджено систему щорічних конференцій і семінарів з окремих аспектів музейної діяльності: фоновдо-облікової роботи, реставраційної справи, роботи з публікою тощо;

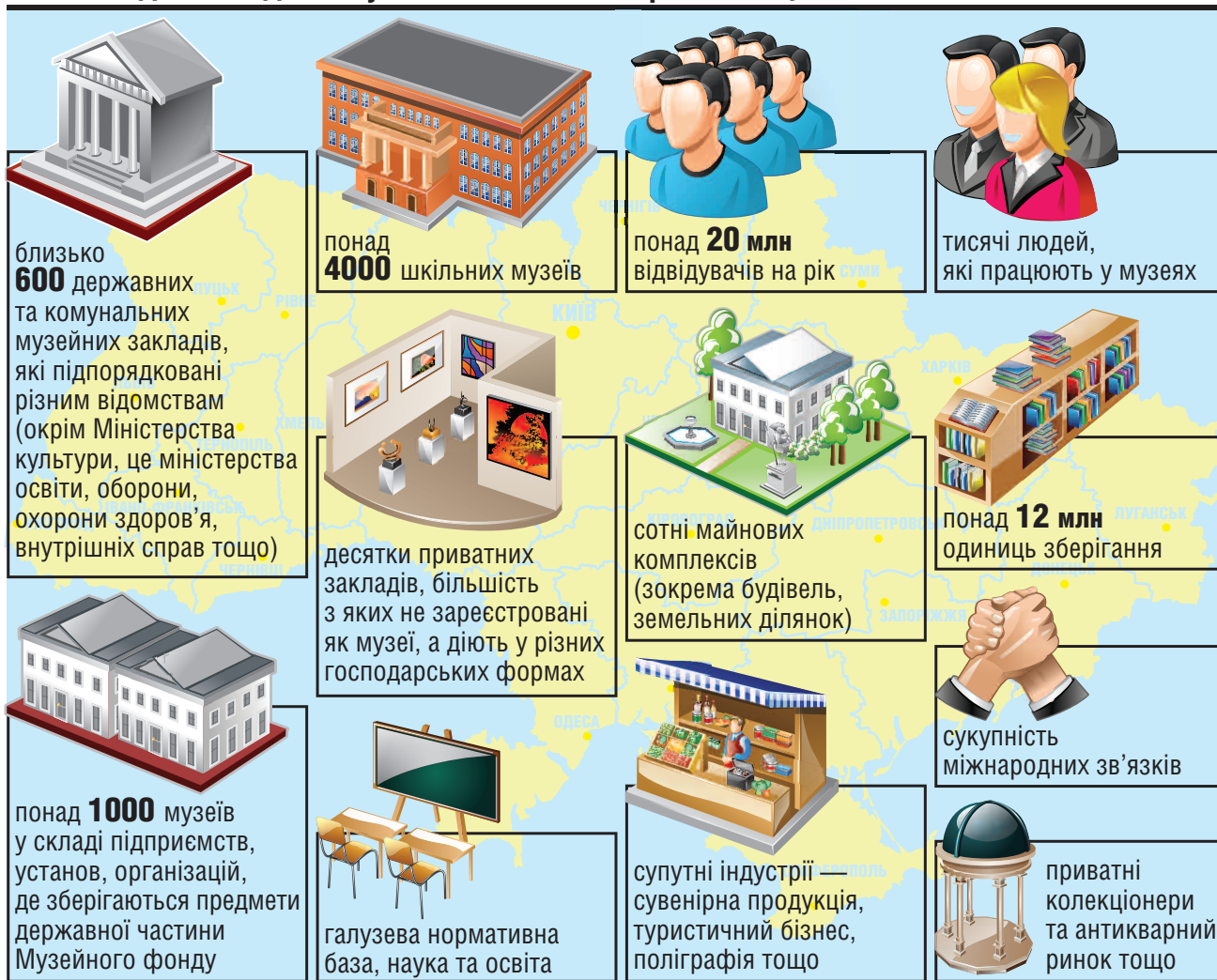
— розвиток музейної мережі. Це стосується, зокрема, активізації роботи науково-технічних та природничих музеїв, створення нових музеїв;

— підвищення статусу музейної професії (у тому числі і за рахунок покращення державного фінансування та підвищення зарплати музейних фахівців).

Важливою подією у вирішенні питання консолідації музейної середовища має стати Національний музейний форум України, запланований на 13 грудня цього року.

Користуючись нагодою, хочу проінформувати наших читачів, що важливим проривом щодо міжнародного позиціонування української культурної спадщини має стати монографічна виставка видатного українського скульптора епохи бароко Іоанна-Георга Пінзеля в найбільшому музеї світу — Луврі. Виставка триватиме з 21 листопада цього року до 28 лютого 2013-го.

На сьогоднішній день музейна система України — це:

За даними Міністерства культури

тролю за обігом та використанням детекторів металу для посилення боротьби з так званими «чорними археологами», які знищують пам'ятки. Це буде спільна робота з Інститутом археології Національної академії наук та іншими відомствами. Пропозиції щодо впровадження використання в Україні детекторів металу вже підготовлені.

Сьогодні ми маємо кілька результатів своєї піврічної роботи: впродовж грудня 2011 року — лютого 2012 року спільно з Національним інститутом стратегічних досліджень проведено низку досліджень, «круг-

програми розвитку музейної справи на період до 2018 року. В цьому документі будуть закладені головні кроки, спрямовані на модернізацію музейної системи.

Серед ключових аспектів, на які спрямовуватимуться зусилля, зокрема передбачено перехід до нормативної бази прямої дії. Тобто ухвалені рішення, передусім закони, одразу повинні впливати на ситуацію. Нині підзаконні акти, якими фактично забезпечується реалізація положень законодавства, можуть не ухвалюватися роками. Відповідно, закони

ектів на конкурсних засадах шляхом надання грантів. Це стосується і виставкових, і видавничих, і наукових проектів.

Слід також відзначити кілька конкретних моментів розробки Державної цільової програми.

На сьогодні відповідно до Закону «Про державні цільові програми» підготовлено проект Концепції державної цільової програми розвитку музейної справи на період до 2018 року. Цей загальний документ, де зазначені основні орієнтири програми, створений у процесі консультацій з музейними фахівцями з ура-

розв'язання проблем з належним оформленням майнових прав на земельні ділянки та приміщення. Фактично музеї часто стають об'єктами зазіхань різних ділків (як наслідок — тривалі судові процеси). Також є питання до місцевої влади, яка не завжди сприяє музеям в оформленні документів;

— поліпшення умов зберігання музейних зібрань. Цей блок стосується і загального стану приміщень, і забезпечення систем охорони, і конкретно — стану фондосховищ, встановлення відповідного обладнання для підтримки температур-

СЦЕНА

Щоб нашим театром цікавилися за кордоном

НАГАЛЬНО. Час інтегрувати мистецькі надбання у світовий контекст

Лесь ТАНЮК,
голова Національної спілки
театральних діячів України

Однією фарбою театральної картини не намайлюєш — це радше хроніка піднесення і спадів, де, як у драматургії, кожна нова картина заперечує попередню. Що, власне, і є стрижнем драми, у нашому випадку — українського театального поступу до би Незалежності.

Не підмінювати культуру низькопробним релаксом

На першому етапі, здавалося б, катастрофічному для культури, ми в Україні не закрили жодного театру (для порівняння: в Росії було закрито понад триста!). Навпаки — розпочався процес народження театральних студій, і на початок 1992 року їх було вже понад 120. Зазвучали імена Андрія Жолдака, Валерія Більченка, Віталія Малахова, Олега Ліпцина, Володимира Кучинського. Народжувалася нова мова театру. На жаль, більшість із цих митців, не маючи підтримки в Україні, змушені були емігрувати.

У Харкові програвали на весь світ міжнародний фестиваль «Березіль-1993», влаштований Спілкою театральних діячів Ук-

раїни за сприяння Академії наук та харківської влади. У цьому форумі, який відбувся під знаком Леся Курбаса, взяли участь театри всіх континентів, напрямків та мистецьких шкіл. На жаль, такого фестивалю (якщо не рахувати кількох малоформатних з «Березіля» під керуном Сергія Проскурні) ми в Україні більше не мали: при тому, що на наших театральних теренах щорічно відбувається до двадцяти фестивалів — від «Січеславни» на Дніпропетровщині до «Золотого Лева» у Львові, від «Мельпомени Таврії» у Херсоні до «Тернопільських театральних вечорів»; що фестивалістами столицями стали Ялта і Луцьк, Одеса й Харків, Чернігів і Житомир, Донецьк та Івано-Франківськ, і навіть мала й непомітна в минулому театральна Біла Церква. Закрито було й популярний «ГогольФест» Влада Троїцького.

Але, здається, сьогодні наші урядовці вже стратегічно дозріли до державної ініціативи щодо великого Міжнародного театального фестивалю в Україні — візитної картки нашої держави. Принаймні на пропозицію нашої спілки Міністерство культури відгукнулося схвально... Дай, Боже, нашому телятці вовка з'їсти...

Високою оцінкою діяльності спілок стало надання їм статусу національних, що підтримало їх матеріально. На жаль, попри

суттєве збільшення фронту мистецьких робіт, держава упродовж останніх років щорічно зменшує фінансову підтримку культури, зокрема театрів, здебільшого ігноруючи їхні статуси (національних, академічних обласного підпорядкування чи муніципальних). Закони про театральну справу, про гастрольну діяльність, про захист прав членів творчих спілок не виконуються, що посилює ентропію студійного руху, змушує театри до безпартонного заробітчанства (звісно, за рахунок зниження якості вистав і смакових категорій). Залишковий принцип фінансування культури і мистецтва в Україні загрожуює підміною культури на низькопробний релакс. У багатьох із нас складається враження, що хтось зацікавлений у загибелі української національної культури і планомірно винищує найкреативніші її прояви.

«Наше все одно колись буде зверху»

Безумовно, винен і сам театр — ми рідко бачимо на його сценах вистави стратегічного значення, як-от «УБН» у заньківчан у постановці Федора Стригуна чи «Солодка Даруся» або «Нація» за Марією Матіос у постановці Ростислава Держипільського. Упродовж доби української незалежності смолоскип високої культури

високо тримали, не дозволяючи припалювати від нього цигарок, Богдан Ступка, Михайло Резнікович, Федір Стригун, Едуард Митницький, Марко Бровун та Михайло Форгель, Данило Поштарук і Білял Білялов, Юрій Чайка та Олександр Книга. Упевнено пішла далі нова генерація — Юрій Одинокій, Дмитро Лазорко, Станіслав Мойсеев, Дмитро Богомазов, Андрій Білоус, Степан Пасічник.

У XXI столітті театр не може існувати без потужного театрознавства й аналітичної критики. В Україні найвидатніші майстри театральної думки об'єднані навколо Національного центру театального мистецтва імені Леся Курбаса на чолі з академіком Неллі Корнієнко.

Про цей центр слід сказати окремим. Сьогодні він уже здобув міжнародне визнання — всупереч багатьом з тих, хто намагався його зліквідувати (про постійний рекет і пристрасті навколо нього театральна громадськість, в тому числі світова, начувані). Центр співпрацює з 25 країнами світу. Далеко за межами України відомі його експериментальні вистави, майстер-класи, літні школи, діяльність у царині драматургії, праці, присвячені теорії й практиці Леся Курбаса, а головне — роботи в галузі нетрадиційного театрознавства й високої мистецької теорії, відкриття в площині синергетики художньої культури, унікальні збірники центру «Курбасівські читання».

2012 рік знаменний для театру як 125-річчя з дня народження Леся Курбаса. Це обумовило, з одного боку, посилені вимоги до рівня театральних вистав України. З другого — під знаком ювілею вперше в незалежній Україні за ініціативи Національної спілки театральних діячів України та Центру Леся Курбаса відбувся мегапроект: міжнародна конференція в Києві «Курбас у світовому контексті», театральний фестиваль молоді режисур (Біла Церква), мультимедійний проект «Курбас у Києві», трирічний огляд молоді драматургії, режисури, сценічної критики — із завершенням у Молдові на Міжнародному фестивалі країн СНД, Грузії та Балтії. Це спричинило новий виток зацікавленості Україною у світі як театральною державою.

На жаль, «немає пророка у власній батьківщині» — вітчизняне чиновництво цього не осягає, світова культура не є його сильним місцем... Але всупереч цьому, долаючи всі перепони, Центр Леся Курбаса як єдина інноваційна установа нового типу в театральній сфері та всі ми, небайдужі до українського завтра, продовжуватимемо свою мистецьку стратегію на інтеграцію науки і культури України у світовий контекст. Може, і про це колись думав Леся Курбас, говорячи, що колись «наше все одно буде зверху».

Лариса ТАРАСЕНКО
для «Урядового кур'єра»

Минулого сезону репертуар театру поповнився кількома виставами, дві з яких створені і виконані вперше у світі: це балети «Каприси» і «Перехрестя». Перший поставив відомий український балетмейстер Віктор Литвинов у декораціях Марії Левитської на музику 24 каприсів Ніколо Паганіні, майстерно і вишукано оркестрованих композитором і нині художнім керівником театру Мирославом Скориком. Це філософська притча про тернистий творчий шлях митця крізь нерозуміння, зневагу, висміювання — до визнання і слави, але зазвичай посмертної. Ще більш філософсько-узагальнюючим вийшов у Раді Поклітару балет-триптих «Перехрестя», поставлений силами колективу «Київ Модерн-балет» теж, до речі, на музику Мирослава Скорика — його концертів для скрипки з оркестром. За фантазією хореографа й дивовижною надсучасною сценографією Олександра Друганова глядачів запрошують до роздумів про Людину і Людство, про Життя як явище конкретне, так і в масштабі Всесвіту.

«Клас-концерт» від Дениса Матвієнка

Шанувальники балету отримали ще один подарунок: за участі продюсерського центру «Софіт» і фонду Дениса Матвієнка, всесвітньо відомого танцівника, а нині керівника балету Національної опери, було поставлено два одноактних балети: «Клас-концерт» і «Radio & Juliet». Майже сорок років тому київська балетна трупа вперше звернулася до постановки «Клас-концерту» на музику Дмитра Шостаковича, Олександра Глазунова, Антона Рубінштейна, Анатолія Лядова в музичній композиції Олександра Цейтліна. Цікаво, що ті, хто со-

Фото з архіву Національної опери

ПОЧАТОК. Свій 145-й сезон Національна опера традиційно відкріє твором Георгія Майбороди «Ярослав Мудрий»

рок років тому танцював у виставі, працювали над його постановкою як балетмейстери-репетитори, а це Алла Лагода, Микола Прядченко, Людмила Сморгачова, Раїса Хилько. Публіка дуже тепло прийняла цей театралізований балетний урок, який перетворився на справжнє свято балету. «Radio & Juliet» теж не вперше з'явився на нашій сцені, але знайомство з ним відбулося спочатку у виконанні артистів Маріборського театру (Словенія). І ось Денис Матвієнко запросив постановника, відомого у Європі хореографа Едварда Кюга, аби він поставив цей сучасний балет силами артистів київської трупи. За зізнанням самого хореографа, наші солісти, хоч і дуже рідко виконують модерн, перевершили

всі сподівання. До речі, вже 11 вересня можна буде переглянути обидві вистави.

Наймасштабнішою постановкою театру стала прем'єра опери Джузеппе Верді «Дон Карлос» — великого історичного полотна, яке вимагає повної концентрації всіх творчих сил колективу. Постановники вистави — диригент Микола Дядюра, режисер Анатолій Солов'яненко, художник Марія Левитська, хормейстер Богдан Пліш разом з виконавцями — солістами, хором і мімансом — зробили все, аби цей останній шедевр великого італійця Верді, 200-річний ювілей якого наступного року святкуватиме весь музичний світ, став окрасою репертуару Національної опери, особливо з огляду на те, що «Дон

Карлос» поряд з іншими постановками опер Верді уможливить наступного, ювілейного сезону влаштувати масштабний верді-івський фестиваль.

Тепер «Наталка Полтавка» у двох діях

Під саму завісу сезону на суд публіки винесли ще одну прем'єру — давно обіцяну нову постановку «Наталки Полтавки» Миколи Лисенка, 170-річчя якого відзначалося минулого сезону. Нову музичну редакцію зробив Мирослав Скорик, режисер Анатолій Солов'яненко скоротив і динамізував сценічне дійство — тепер вистава у двох діях. Шлях цієї вистави тільки починається, ближче знайомство з нею гляда-

ча відбудеться саме в наступному сезоні, який ось-ось розпочнеться.

Що стосується майбутніх постановок Національної опери, то на листопад запланована нова постановка балету «Баядерка» Людвіга Мінкуса. Для її здійснення запрошено видатну балерину і хореографа Наталію Макарову, яка 1974 року дебютувала як хореограф власною версією акту «Тіні», а 1980-го поставила повністю весь балет для Американського театру балету. Художником постановки запрошено відомого театального художника із Санкт-Петербурга Олександра Окунева, який неодноразово співпрацював з Національною оперою України.

Щойно закінчиться відпустка, солісти опери візьмуться до роботи над «Казкою про царя Салтана» Миколи Римського-Корсакова. Востаннє оперу ставили тут у 1949 році диригент Веніамін Тольба і режисер Михайло Стефанович. Нині чудова музична казка повертається на нашу сцену зусиллями постановочної команди в особі диригента Миколи Дядюра, режисера Анатолія Солов'яненка, художника Марії Левитської.

Результату слід чекати в лютому наступного року.

На квітень запланована ще одна балетна прем'єра, але поки не буде підписано контракт, Денис Матвієнко не ладен озвучувати свої наміри. Тож залишається місце для сюрпризів. Будуть і новинки, й улюблені вистави, і цікаві гості, першою з яких стане прима-балерина російського балету Ульяна Лопаткіна, яка разом з іншими зірками виступить 27 вересня в концерті, присвяченому Анні Павловій. 25 вересня гала-концертом театр відзначить 80-річний ювілей видатного українського тенора Анатолія Борисовича Солов'яненка, ім'я якого було і залишається візитною картою Національної опери.

ПАМ'ЯТАЄМО

«К оли помирає поет, то помирає щось таке, що не кожний здатний побачити», — так казав герой Івана Миколайчука в його фільмі «Вавилон ХХ». Ці слова і про його своєрідного хрещеника в кіно, його товариша Богдана Ступку. Акторів пощастило увійти до видатної неповторної когорти українських «поетів» кіно 60–70-х років минулого століття, побачити театральних легендарних майстрів і створити свій неповторний талановитий світ — Богдана Ступки. І якимось дивовижно-містичним чином він усе життя був пов'язаний із двома безсмертними філософами: Григорієм Сковородою та Іваном Франком.

Народився Ступка в один день з Іваном Яковичем, грав і керував театром його імені, створив видатні ролі в його п'єсах і у фільмах за його творами. Свого улюбленого філософа Сковороду актор не лише все життя цитував, а й грав у фільмі «Одна любовь души моей», також озвучував документальний фільм про цю непересічну людину.

Богдан Ступка вже сам став легендою, можливо, останньою в нашому мистецтві. І тому в день його народження, коли б йому виповнився 71 рік (27 серпня), і на сороковий день, як він нас залишив (30 серпня), віриться, що там — у вічності — він обов'язково зустрінеться зі своїми вчителями і друзями, серед яких буде рівним і великим.

Пропонуємо фрагменти різних інтерв'ю автора з Майстром, які залишилися ненадрукованими.

фото з архіву редакції

Герой України Богдан Ступка:

«Спектакль не розв'язує ні газової проблеми, ні соціальної, але є духовним подразником на справжні вчинки в суспільстві»

УК Богдане Сильвестровичу, невже ніколи не хотілося щось поставити?

— Хотів. Брався. Була одна репетиція, і я зрозумів: за те, чого не вмієш робити, — не берись. Це все-таки не моя професія. Не хочу поповнювати когорту бездарних режисерів. Їх і так багато.

УК Є така усталена думка, що театром має керувати режисер?

— Важко сказати. Але коли ставиш вистави, то ніколи не пустиш у цей театр талановитішого за себе режисера. А я не ставлю і зовсім не заздрю режисерам, тому можу запрошувати на постановки найталановитіших. Світова практика підказує, що керівниками театрів можуть бути і критики, і драматурги, і актори...

УК У своїй творчості ви «зустрічалися» зі Сковородою. Що він для вас значить?

— Я взагалі люблю цього філософа. Такого, як він, не було ні в Росії, ні в Україні. Ми його, на жаль, зовсім не вивчаємо. Якось я сидів у кафе з одним американським диригентом Роджерсом. Він розпитував про наших композиторів, їхні твори. Говорили про театр, мистецтво, фільми. А за столиком поряд сиділи наші депутати. І там такі розмови: «Алло, ти що, хто ж відмовиться від такої посади, як міністр?» Мені так стало прикро за усіх справді талановитих людей тут. І я кажу Роджерсові: «Бачиш, тільки хтось з України поїде в якусь Європу чи Америку — і одразу прозвучить там. Наприклад, Бені Гутман — найкращий кларнетист світу. Я сюди зі Львова їздив на його гас-трольні концерти. А його

батьки з Білої Церкви виїхали в Америку. Батько Дастіна Хоффмана з Києва. Мама Сільвестра Сталлоне з Одеси. Навіть і мене вже причепили до родича. Ви не читали? Якесь видання написало, що я дядько Сталлоне». А мені Роджерс каже: «А я й не знав, що стільки знаменитостей подарувала ваша земля».

Почали з ним згадувати нашого геніального диригента, мого земляка Степана Турчака. А тітка моя Олександра Сергіївна Вишневиц була головним концертмейстером київської опери, коли він там працював. Дядько моєї матері, родом з Куликова, ди-ректор гімназії, одружився на рідній сестрі Кирила Стеценка, яка походила із села Квітки Черкаської області. Де Галичина, а де село Квітки? Я не знав, мені мама якось розказала. Він писав п'єси. Звали його Петро Крупник, бо моя мама з родини Крупників. Моя тітка — актриса Олена Крупник, за чоловіком Григорович. А сам він — брат знаменитого балетмейстера Григоровича. Ось такий Ступка з Куликова.

УК П'єса Івана Франка «Украдене щастя» вже більш як 60 років у репертуарі театру його імені. Багато поколінь великих артистів грали в ній. В останній постановці грає й ви. У чому феномен того, що деякі твори і ролі живуть довго?

— Так, вистава йде вже дуже давно. По-перше, вона психологічна, написана в стилі Ібсена і Чехова. Так, наприклад, у кінці першої дії чехівської «Чайки» Ма-ша сидить у тиші й сама собі говорить: «Тихий ангел прилетел». А в кінці першої дії «Украденого щастя», коли Анна лиша-

ється, то шепче: «Янголи понад хатою пролетіли». Ніхто цього, на жаль, не досліджує. І, крім того, там такий класичний трикутник — двоє чоловіків і одна жінка. І дуже цікаві моральні речі. Це дуже цікаво психологічно розписано і зроблено в постановці Сергія Данченка. Можливо, з'явиться режисер, який матиме власне трактування, але, мені здається, поки що Сергія Володимировича, починаючи з його першої постановки «Украдене щастя» в 1976 році, ще ніхто не переплюнув.

Спочатку я не мав грати цю роль. Пам'ятаю, коли Данченко у Львові зробив розподіл, то мене там зовсім не було. Був покійний Володя Глухий — прекрасний актор — і Богдан Козак. А потім я випадково зустрівся із Сергієм Данченком тут, у Києві, коли був на якихось зйомках, і кажу йому: «Я б хотів зіграти Миколу Задорожного». А Данченко відповідає: «Ну, давай у п'яту, шосту чергу. Подавай заяв-ку». — «У другу я б ще зіграв, а ось у п'яту — ніколи не зможу». — «Які в тебе є аргументи?» — «Герої повинні бути молоді». І Данченко послухав, і, мабуть, уперше змінив наказ по театру. Призначив мене на Миколу.

А Володя Глухий став асистентом. Ви не уявляєте, як він мені допомагав у цій ролі. Мені було просто боляче, коли я мав вийти на сцену, а він гримував мені руки, малюючи оці жили. Мені серце кра-лось, адже так вийшло, ніби я у нього вкрав роль. А на репетиціях він при-думав фінальну сцену, коли герої один на одного падають і починають кру-титися.

Данченко ніколи не гово-рив: «Геніально». Це зараз

з'явилися такі режисери, які тільки й кричать: «Геніально!», а там зовсім нічого немає. Він тоді лише сказав: «Нічого. Може бу-ти». А Володя Глухий таки зіграв Миколу, коли я поїхав працювати у Київ.

УК Часто спілкуєтесь зі своїм другом — видатним польським кінорежисером Єжи Гоффманом?

— Та вже нечасто. Пам'ятаю Варшаву. День пам'яті. Ми закінчили фільм «Стара башта. Коли Сонце було Богом», де я грав. І Єжи поїхав на моги-лу своєї дружини Валі, яка, до речі, була наша землячка з Києва. Взяв ме-не із собою. І там він по-своєму молився, а я по-своєму. І не було ні до кого жодних претензій. Потім поїхали у слов'янський ресторан, тому що він дуже любить слов'янські страви. І ще з нами був Па-вло Тимофійович Лемешев — геніальний оператор. Цей фільм був його остан-ньою роботою. А напередодні запуску «Старої башти» у нього стався ін-сульт, він уже тягнув ногу і не міг знімати. Ніхто в Москві більше не запрошу-вав його, аби він міг щось заробити. Лише Єжи Гоф-фман покликав на свій фільм — радником зі світ-ла. Самі поляки не хотіли Лемешева, бо той матю-кався, казав, що вони не вміють знімати кіно. Про-дюсер постійно погрожу-вав Гоффману, що відпра-вить його протеже додому. А ми з Єжи захищали Па-вло Тимофійовича.

УК У вас в театрі велика радість: нарешті в 2012 році з'явилася довгоочікува-на Камерна сцена.

— Ми відкрили Камерну сцену, і відразу прем'єра — «Сон смішної людини» за

Достоевським. Тут усі учас-ники спрацювали в десят-ку. Вистави такої наповне-ності особливо сьогодні по-трібні нашому суспільству. Хоч я не люблю літератури, де є мораль, та в наш час мораль просто необхідна. До нас у театр ходять ті лю-ди, які це знають, це спові-дують і в це вірять. От би прийшли ті, які в театрах майже не бувають, а ходять на різні політичні телешоу і говорять казна-що. Спек-такль не розв'язує ні газо-вої проблеми, ні соціальної, ні економічної. Він тільки порушує питання. І є, ска-зати б, духовним подразни-ком, а через духовність лю-дина робить якісь правиль-ні й потрібні суспільству вчинки.

А повертаючись до різ-ного рівня депутатів і чи-новників, то вони сьогодні забрали шматок хліба в ар-тистів: красуються перед камерою і тягнуть нас униз своїми примітивними сто-сунками. Замість того, щоб виступали актори, пропо-відували класичну літера-туру, показували справ-жнє мистецтво.

УК А які традиції має намір розвивати театр на новій сцені?

— Традиція — це насампе-ред цікаві спектаклі. Це моральна атмосфера в ко-лективі. Оце найголовніше. Коли це є, тоді можуть з'являтися якісні твори. Якщо немає, то хоч як би ви крутилися, нічого до-брого не вийде.

Ось у фіналі «Сну сміш-ної людини» є проповідь: любити, радіти успіху ін-шої людини. Насправді це дуже складно. Заздрити, підлоту робити — це дуже просто. І в людині все це закладено. Це теж людська традиція, вона передаєть-ся. Чому стільки вбивств нині в усьому світі? Зреш-

тою щось сталося, щось по-рвалося в душі нашій. Ста-ло все дозволено, і за це не-має ніякої карі.

Звичайно, ми берегтиме-мо ті заповіді, які залиши-ли нам Лесь Курбас, Гнат Юра. Останній був надзви-чайно цікавий чоловік. Йо-го завжди представляли як такого собі селянина-дур-ника. А він мав французь-ке коріння. І з Лесею Кур-басом були однодумцями і мріяли про інтелектуаль-ний український театр. Бо навіть часом мої друзі ка-жуть: «Ось українська класика українською мо-вою — це нормально, а як тут європейська драма-тургія?» Уявляєте? І ці дуси були багато років тому, вони тривають і досі. Отже, суспільство не роз-вивається, а деградує.

УК Богдане Сильвестровичу, ви вже зрозуміли при-роду акторської праці?

— Ти вже знаменитий ак-тор, але ось надходить пев-ний момент — і ти мусиш бути учнем. Як говорив фі-лософ Платон: «Я знаю, що я нічого не знаю». Неда-ремно І. Франко писав, що навіть великий творець — завжди учень. Особливо у професії актора. Він — білий листок. Тоді щось ви-ходить. Але коли ти дума-єш, що все знаєш, — зупи-нишся і творчо помреш.

УК Ви б хотіли, щоб ваш онук був схожий на вас?

— Не знаю. Як доля скла-деться. Хотілося б, щоб він просто знайшов працю, як писав Сковорода, аби себе якнайбільше проявити. Бо коли швець стає кравцем і навпаки, то сенсу мало. А коли людина сама має за-доволення від своєї роботи, то й інші матимуть.

Галина ЦИМБАЛ
для «Урядового кур'єра»

НА ЧАСІ

Україна має кінематографічний талант

НАЙВАЖЛИВІШЕ. Головний показник успішності вітчизняного кіно — глядач у кінотеатрах на українських фільмах

Голова Державного агентства України з питань кіно Катерина КОПИЛОВА

Перемоги українських кінематографістів на міжнародних фестивалях, цікавість глядачів, критиків та світової кіноспільноти до фестивального руху в Україні, початок зйомок спільних з європейськими кінодержавами картин, нарешті, цьогорічна прем'єра першого повністю українського фільму «ТойХтоПройшовКрізьВогонь» — такими є ознаки змін, що сьогодні відбуваються у вітчизняному кінематографі. Головна з них — увага держави до галузі.

Реформуємо галузь за європейським досвідом

Розвиток національного кінематографа віднедавна задекларовано як пріоритетний напрямок державної політики в гуманітарній сфері. Перш за все це означає комплекс реформ із відродження та розвитку кіногалузі в країні. На жаль, за більш ніж двадцять років існування незалежної України ми втратили дуже багато з успадкованого та набутого в колишньому СРСР кінематографічного потенціалу. Саме тому перед утвореним два роки тому Державним агентством з питань кіно постало завдання реформування галузі. Спираючись на досвід найсильніших європейських кінодержав, ми почали створювати нове підґрунтя для розвитку національної кіногалузі.

Перелік накопичених нашим кінематографом проблем залишається дуже обтяжливим. Перш за все, розірвано спадкоємність поколінь: нині вчити молодь мали б майстри з покоління 1990-х років, але, на жаль, їх дуже мало. Немає якісної системи кіноосвіти: матеріальна база вишів давно застаріла, недостатньо сучасних методологій навчання. Дається взнаки відсутність сценарної та драматургічної кіношколи, навчальних закладів з підготовки фахівців технічних спеціальностей, бракує можливостей для обміну знаннями та досвідом з провідними кінематографічними країнами.

Формування нового покоління українських кінематографістів є одним із найголовніших векторів розвитку національного кінематографа, тому останнім часом дебютним проектам надається особлива увага, але цих зусиль мало. Україні конче потрібні нові сучасні програми кіноосвіти, що відповідають вимогам сьогодення.

Розвиток продюсерської системи та ступінь формування продюсерських центрів України також недостатні. Запроваджена Держкіно нова система конкурсного відбору кінопроектів на отримання державного фінансування стала першою ланкою переходу від планового «освоєння» коштів на кіно до продюсерської системи, яка гарантує, що глядач побачить якісний фільм. Сьогодні вимоги до відбору потребують

чіткого уявлення продюсера про перспективи реалізації його кінопроекту та покладають на нього відповідальність за використання державних коштів. Можливість ефективної роботи державних підприємств галузі в умовах продюсерської системи ускладнюють застаріла матеріально-технічна база та відсутність стратегії розвитку.

Подальшого осучаснення вимагає й нормативно-правова база, що діє у сфері кінематографії. Потрібно кореспондувати між собою всі закони та нормативно-правові акти галузі. Наприклад, нині на розгляді у Верховній Раді перебуває поданий ще народним депутатом Віктором Януковичем пакет законодавчих ініціатив зі змінами до Закону «Про кінематографію» та відповідним узгодженням положень Податкового та Митного кодексів. Продовження законодавчого врегулювання потребують також питання фінансування кіновиробництва за державної фінансової підтримки, створення та впровадження в життя дієвих форм і механізмів державно-приватного партнерства, стимулювання позабюджетного фінансування кіновиробництва. Нагальною потребою є запровадження механізмів формування спеціального збору на розвиток та підтримку національної кінематографії.

Крім того, на ефективність проведення реформ кіногалузі негативно впливає брак концепції та відповідної державної програми розвитку національної кіноіндустрії на найближчі роки. Держкіно розробило проект цієї концепції, але ухвалення він поки що не отримав: процедура його погодження виявилася набагато довшою, ніж ми очікували.

Гострою проблемою є також низький рівень розвитку національної кінотеатральної мережі та нерівномірність її розподілу: переважна кількість реконструйованих та переобладнаних кінотеатрів розташована тільки у великих містах країни.

Кіногалузь є надзвичайно інерційною системою, тому не варто одразу розраховувати на швидкі результати реформ. Кіно не знімається за один рік: це тривалий за часом процес, який, перш за все, потребує регулярного фінансування.

Результату можна досягти щонайменше за п'ять років

Я очолюю Державне агентство України з питань кіно два роки. До беззаперечних успіхів роботи відомства за цей час зараховую значне збільшення бюджету кіногалузі, введення на строк до 2016 року податкових канікул для національного кінематографа, початок врегулювання правового поля галузі, вихід на європейський ринок копродукції. Разом із Національним центром

Олександра Довженка успішно розпочато програму з відновлення української кінокласики: вже відреставровано 28 класичних українських фільмів, видано DVD-колекцію кінокласики «Українське німе», розпочато реставрацію ще 35 фільмів. Постійними є презентаційні акції та покази відновлених фільмів у сучасному музичному супроводі.

Та головним досягненням за два роки своєї роботи вважаю запровадження нової, прозорої системи конкурсного відбору кінопроектів на отримання державного фінансування. До 2011 року Україна ніколи не працювала за європейськими правилами відбору кінопроектів, до цього часу державні кошти розподілялися за зачиненими дверима. Нові вимоги до конкурсантів, робота у форматі відкритих пітчінгів —

отримали державне фінансування: «Брати» (реж. В. Трофіменко), «Ломбард» (реж. Л. Левицький), «Параджанов» (реж. О. Фетісова та С. Аведікян), «Люби мене» (реж. М. Горбач), «Час життя об'єкта в кадрі» (реж. О. Балагура), «Істальгія» (реж. Д. Онищенко). Перемогу в пітчінгу українських кінопроектів ОМКФ отримав учасник третього конкурсу Держкіно — фільм «Носоріг» режисера Олега Сенцова. Це підтвердило фаховість висновків експертів Держкіно: міжнародне журі обрало проект, який став переможцем конкурсу на отримання державного фінансування, проведеного за новими вимогами.

Закінчено зйомки фільму «Брати» режисера Вікторії Трофіменко, яка отримала фінансування за результатами першого

Актору Дмитру Лінартовичу пощастило виконати головну роль у першому повністю українському фільмі «ТойХтоПройшовКрізьВогонь»

захисту свого кінопроекту перед експертами та аудиторією — стали справжнім екзаменом для вітчизняної кіноспільноти.

За результатами трьох конкурсних відборів нині у виробництві перебувають 14 повнометражних ігрових фільмів, 9 з яких створюються у копродукції. Протягом 2011 року за програмою «Створення та розповсюдження національних фільмів» профінансовано 43 проекти на загальну суму майже 96 млн грн. З них 23 фільми вже закінчили знімальний період, 15 картин готові вийти на екрани.

У рамках професійної секції (Works-In-Progress) III Одеського міжнародного кінофестивалю презентовано сім українських кінопроектів, які перебувають на завершальній стадії кіновиробництва. Шість із них свого часу стали переможцями нового конкурсного відбору та

конкурсу Держкіно. Продюсерський центр «ПронтоФільм» поцінував перспективи роботи з державою і взявся за реалізацію цього проекту, хоча це була дебютна робота режисера. Такі кроки назустріч молоді надзвичайно важливі як для формування продюсерської системи, так і для появи нової плеяди українських режисерів.

У жовтні цього року готується всеукраїнська прем'єра фільму ще одного молодого режисера Дар'ї Онищенко. Стрічка, відзнята у копродукції із Сербією та Німеччиною, має назву «Істальгія». У жовтні ж відбудеться і всеукраїнська прем'єра фільму Валентина Васяновича «Звичайна справа», який брав участь у міжнародному конкурсі цього річного ОМКФ і був відзначений спеціальним призом журі та призом Міжнародної федерації кінолюбів.

Впевнено розвивається й українська анімація: саме аніматорам найкраще вдалося зберегти надбання попередників, свою школу. Сьогодні у «Програмі виробництва та розповсюдження національних фільмів» десять анімаційних проектів, на долучення до неї за результатами проведення третього конкурсу претендують ще сім. Зараз у виробництві перебувають перші серії «Пригод Котигорошка» режисера Я. Руденко-Шведової, серіалу «Професіонали» відомого мультиплікатора С. Ковалю. Щойно закінчилась робота над анімаційною стрічкою «Ескімоска» режисера О. Шапарева — 26-серійним мультфільмом для наймолодших глядачів, відзнятим у техніці 3D-анімації.

Хороші перспективи має дитяче кіно. Під час другого конкурсного відбору ми оголосили конкурс кінопроектів для дітей: за його результатами п'ять фільмів профінансує держава у 100-відсотковому обсязі. Днями стартували зйомки першого з них — стрічки про найсильнішу людину XX століття, українського силача Івана Фіртаха. Головну роль у картині грає чемпіон України з пауерліфтингу Дмитро Халаджі, і я глибоко переконана, що наша молодь повинна мати власних національних героїв, виховуватись на духовних цінностях свого народу.

Досягненням вважаю і гостросоціальний діалог між державою та творцями альманаху короткометражних фільмів «Україно, гудбай!» компанії «Артхаус трафік». Молоді режисери порушили наболілі для суспільства теми сучасного життя українців та сконцентрувалися на причинах масової еміграції українців за кордон.

За підсумками трьох конкурсних відборів вже знято три дебютних фільми. На етапі завершення — ще п'ять режисерських дебютів, і можу сказати, що серед них є кілька талановитих робіт.

Ще раз наголошу, що кіно не створюється за один рік: прем'єри фільмів, які за підсумками першого конкурсу отримали фінансування наприкінці 2011 року, ми очікуємо побачити 2013-го.

Потрібно щонайменше п'ять років наполегливої праці, щоб досягти бажаного результату й отримати головний показник успішності вітчизняного кіно — присутність глядача в кінотеатрах на українських фільмах.

Повернути довіру до державної системи управління кіногалуззю

Нам слід створити систему відбудови кінематографа в нашій державі, яка має власну ментальність, свій політичний та економічний клімат. Результатом роботи має стати національний кінопродукт, що буде впізнаваним і займе гідне місце в європейському кінопросторі.

Сьогодні кіногалузь України чи не вперше отримала справжні умови для відродження, і політика державного протекціонізму кінематографа це засвідчує. Головне завдання, яке я маю перед собою, — повернення довіри до державної системи управління кіногалуззю.

ВИТОКИ

Легенда із села Мілуватка

ВДАЧА. Земляки Миколи Мащенко й досі не збагнуть, як простий сільський хлопець став корифеєм світового кінематографа

Олена ОСОБОВА,
«Урядовий кур'єр»

У навколишніх селах Сватівського району, що на Луганщині, мілуватців чомусь кличуть «французами». Жодного історичного підґрунтя для цього немає. Колеги запропонували версію, що прізвисько приросло після якогось фільму кінця 50-х років ХХ століття, де молодий Микола Мащенко грав роль іноземця: стрункий чорнявий красень. Саме такий, якими видавалися французи тодішньому обивателю з глибинки. Може, саме так і народжуються легенди?

Спочатку фільми дивилася мама

У Вікіпедії Мілуватку можна знайти, бо саме тут народився митець, який створив свій світ кіногероїв. Та вперше село згадується в історичних документах, датованих 1704 роком. Як пише Філарет в «Історико-статистичному описі Харківської єпархії», «стоїть на високому березі річки Красною і на крейдяному бродові її, тому й назване Мілуваткою». За легендою, засновниками села були козаки Андрій Катрухін та Іван Бугайов.

І хоч небагатий місцевий шкільний музей, але деякі раритетні світлинки тут привертають увагу. Передусім сімейні фото Мащенко.

— Микола Павлович народився, за документами, 12 січня 1929 року. А згодом, вже напередодні його 80-річчя, з'ясувалося, що на рік раніше, 12 грудня, — розповідає вчителька історії мілуватської школи Ірина Чорна. — Мати його була простою жінкою, працювала на фермі свинаркою. Батько — на залізниці. Але там така трагічна історія... Його мати вийшла заміж у 16 років за чоловіка, в якого вже було троє своїх дітей. І вона ще народила трьох. Та коли Микола Павловичу було 19 днів від народження, батько задавив поїзд. Нещасний випадок на залізниці. Згодом Тетяна Кирилівна вдруге вийшла заміж за чоловіка, в якого четверо дітей. Тобто разом у родині десятеро малих. І хоч від різних матерів, та не було в цієї дітлашки «мачухи». До всіх Тетяна Кирилівна ставилася, як до своїх. Їй ображалася, якщо хтось нагадував, що не всі в сім'ї «рідна кров». Як згадував сам Микола Павлович, коли їй запропонували допомогу на трьох дітей. А вона каже: «Як на трьох? У мене їх десять, і всі однаково рідні, однаково мої й однаково їсти хочуть. Не треба мені тієї допо-

Рідкісна світлина, де Микола Мащенко поряд з найдорожчими жінками — матір'ю та дружиною

моги, бо в мене їх не троє, а десять!»

Сама мати тяжко трудилася, аби поставити на ноги кожного. І на фермі, і на городі, ще й до священика ходила прибирати. Тож у селі в дитинстві Миколу Павловича кликали Колька Церковний. А він і сам зростав дуже працелюбним. Із семи років почав пасти корів, прийнявши батіг пастуха як естафету від старшого брата, хоч і був слабеньким. У першому класі захворів на туберкульоз. А вилікувала його жінка в Рубіжному. Микола постійно згадував цю лікарку. Розповідав, що в неї на квартирі жив учасник Громадянської війни, якого теж лікувала. Той чоловік розповідав хлопчині свої спогади, і згодом, як казав сам Мащенко, він відобразив епізоди з життя тієї людини у фільмі «Комісари». Навіть квартира лікарки потрапила в його стрічки — там було багато книг. І Микола назавжди запам'ятав, як він дивиться на книжну шафу, а його обличчя відображається у склі, за котрим фоліанти... Всі ці художні образи та спогади так і проникли в його фільми.

Микола Павлович дуже любив свою маму. Багато творів написав про неї, фільм зняв. Свої стрічки волів везти перш за все сюди, а не на фестивалі. Дуже хотілося, аби мама побачила. Проста жінка, але вона вміло виховувала дітей. У 1947 році Микола закінчив сім класів у своєму селі, а далі треба було їздити у школу до Рубіжного. Важко йому було, бо до залізничної станції чотири кілометри пішки, потім годину їзди на робочому потязі. А опівдні — назад. Тож він о 4 ранку піднімався, й лише об 11 вечора повертався додому. Бували дні, коли казав мамі: «Кину я все це, вже не можу». А вона відповідала: «Добре, кидай, підеш зі мною на ферму, будеш свиней годувати...» І він знову їздив до Рубіжного.

Був не таким, як усі

Та, напевне, не лише через втому жалівся хлопчина матері. Двоюрідний брат Микола Рибалка й нині хвилюється, коли згадує історію, що трапилася з малим Мащенко.

— Після війни йшов він у Рубіжне, і за хутором Кабаньим його бандити перестріли. У нього там трошки грошенят бу-

ло і тормозок. Усе забрали. Лише через два дні його знайшли в посадці, був до дерева прив'язаний. Каже, здорово злякався, але не зажурився. Знав, що селище недалеко, хтось ітиме — кричатиму. І справді, йшли через посадку чоловік та жінка. Микола закричав, вони обернулися. Тоді він ще дужче: «Йдіть, рятуйте!» Чоловік готовий був допомогти, а жінка каже: «Та не йди, не дай Боже!» Час був такий, післявоєнний. Банди навколо. Та все-таки той наважився піти. Вони його забрали, нагодували. Побув хлопець у них години зо три й повернувся додому...

Ось із такої купі емоцій, спогадів та спостережень, які в сумі, здавалося б, ніяк не дадуть поетичного пафосу, виростає художник. — А чому він у режисері пішов? Був такий, як ви всі...

— Не як усі. Добрим був, кожного вітав. Особливо старе покоління любив, поважав дуже. Чому поїхав вступати на актора? Життя так у нього склалося. В школі добре вчився. У Сва-

ДОСЬЄ «УК»

Микола МАЩЕНКО. Народився 12 січня 1929 року в селі Мілуватка на Луганщині. 1953 року закінчив Харківський театральний інститут. За 40 років мистецької діяльності Микола Мащенко створив 20 кінофільмів, виховав плеяду талановитої творчої молоді. Автор художніх книжок: «Зоря для мамі», «Мамо, рідна, єдина...», «Вся краса землі», поетичної збірки «Рими». Народний артист України, академік, член-засновник Академії мистецтв України, голова наглядової ради Національної кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка. Митець нагороджений орденами князя Ярослава Мудрого IV і V ступенів, «За заслуги» II і III ступенів, Трудового Червоного Прапора, Дружби народів, орденами Кирила і Мефодія (Болгарія), Командора (Італія).

тове пішки теж ходив на поетичні студії. Практично 7 кілометрів туди й стільки ж назад. Він справді хороший письменник, вірші, байки такі складні. Мені подарував свою книжку, а на ній — там на першій сторінці фотографія матері — написав: «Книга починається з мамі». Пише, як бідно жили, ходили на роботу... Багато описано і чесно.

Але більшість спогадів у діда Миколи про те, як Мащенко-кінорежисер приїжджав уже згодом — на чорній «Чайці», з «ад'югантами» та в супроводі місцевого начальства.

— Знаємо, що їде — сходимося на перехрестя. Поставить машину на дорозі, на капоті одноразові стаканчики — кожному шампанське та подарунок.

І нині він до односельців добрий. Якщо хтось звертається по допомогу — обов'язково зробить, що в його силах.

Премія для кращого учня

— Дуже хочеться, щоб Микола Павлович приїхав, — зізнається голова сільради Сергій Медведьов. — Давно він тут був. А нам є що показати, чим порадувати.

Спритні мілуватці дружать з координаторами проектів Євросоюзу «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду». Тож нинішнє літо тутешня школа зустрічає «озброєною» новими євровікнами (101 вікно) та дверима. Створили

громадську організацію, щоб відновити Свято-Різдво-Іоанно-Предтеченський храм — той самий, де хрестили майбутнього корифея українського кінематографа. Наступного року село святкуватиме сторіччя цієї споруди — однієї з найстаріших та найкрасивіших на Луганщині.

А ось хату Мащенко, яка могла б стати будинком-музеєм людини, котра прославила Україну на весь світ, тут не вберегли від руйнування. А яке ж чудове могло б бути місце... І вести б там неспішну розмову про «соціальний ліфт» (як модно нині казати), який виносить на столичні пагорби завдяки праці й таланту. Тим більше, що Микола Павлович постійно підтримує зв'язок із рідною школою — пише листи, книжки присилає. Торік навіть надіслав спеціальну премію для кращого учня з літератури.

— Чи цікавляться сучасні учні його долею? — розпитує у Ірині Чорній.

— Так, дітей вражає, що простий сільський житель досяг таких вершин, — відповідає вчителька. — Адже нині часто кажуть, що гроші «роблять усе». А він з простої бідної родини. Та його картини визнані в усьому світі, не лише в Україні. Й усього людина добилася своїм прагненням, трудом і талантом.

... А може, все ще буде? І радить зустрічі, й унікальні спогади та облаштування сільського музею врешті-решт. Адже не кожен край має такого сина.

У маленькому шкільному музеї дбайливо зберігають матеріали про знаменитого земляка

ТВОРЧІСТЬ

Із чим нині пересічний читач асоціює слово «пластика»? Навпевно, із пластичними операціями. Але виліпити тіло можна не тільки скальпелем хірурга, а й пластикою танцю. І обличчя набуває більшої виразності та привабливості. Хореографія пишно розквітла в сучасній Україні ще й завдяки телепроектам. Мій співрозмовник має до них прямий стосунок як член журі. «Телебачення — це глобальне охоплення, — розмірковує Радю Поклітару. — Воно приваблює нову публіку до нас у театр. За один ефір «Танців з зірками», «Танцюють усі» про мене дізнається більше глядачів, ніж за 10 років служіння в театрі. Хоч мені телебачення нічого не додало. Я давно живу справою «Київ модерн-балету».

Ім'я хореографа запало у свідомість, коли я почув про скандал у Латвії, пов'язаний з «Попелюшкою». Постановка Поклітару в театрі опери та балету обурила нащадків композитора Прокоф'єва. Радю не вважає, що то була естетська провокація. «Не намагаюся нікого провокувати. Ставлю вистави для себе, коханого, щоб мене це зачіпало, захоплювало».

Радю Поклітару створював вистави для Большого театру, Білоруського театру опери й балету та інших відомих хореографічних сцен. Він працює в мистецтві як полістиліст та універсальний жанрист, сполучаючи в напрузі мистецького простору музику та декорації, активує колір, аксесуари, костюми — весь антураж візуальних мистецтв для створення емоційного образу, який дієво впливає на підсвідомість глядача.

Радю вважає, що «в кожному театрі є драматична складова». Але навряд чи Поклітару прогнозував, що соціоекономічне життя в Україні «драматизує» загрозу рейдерства щодо Київського муніципального театру опери й балету для дітей та юнацтва, куди його у середині червня призначили художнім керівником. Громадськість Києва виступила з протестами, коли відчула, що існуванню своєрідного театру загрожує захоплення будівлі, яка має й певне архітектурне значення на мапі столиці. «Я відповідаю за художню складову театру, за все, що відбувається на його сцені. А влада гарантувала нам, що заклад залишиться в цій будівлі, що жодних катаклізмів із трупю не буде».

У театрі йдуть оперна й балетна класика, постановки для дітей, а також вистави Радю, які не розраховані на дитяче сприйняття, хоч, звісно, дитина в певному віці теж переймається відчуттями закоханості й самотності, своєї місії в світі....

УК У вашому театрі, Радю, важливе розуміння специфіки. Як сказав А. Сент-Екзюпері в «Маленькому принці» — повісті, яка в одному з Інтернет-опитувань визнана книгою тисячоліття, — всі дорослі були колись дітьми, тільки мало хто з них про це пам'ятає.

— Юнацтво — це вже дорослі люди, просто вони молодші за нас. І до них потрібно ставитися серйозно. Те, що зачіпає нас, зачіпає і їх. Вони мають отримувати найкращі класичні зразки. Нічого не збираюся ставити для дітей. Я не тоталітарна людина. Твори для них готуватимуть композитори, поети і режисери, яких запрошуватимемо.

УК Коли в театрі з'являється нова яскрава особистість, це спричиняє естетичну революцію.

Хореограф Радю Поклітару: «У суспільстві є запит на сучасний балет»

Радю Поклітару, зрозуміло, запропонував глядачам власну версію «Лускунчика» — для дорослих

— Я прихильник частини вислову «Мы наш, мы новый мир построим». «До основанья разрушим» — мені не подобається зовсім. Усе нове має ґрунтуватися на фундаменті традицій. Ми створили творчий художній світ, а саме свій «Київ модерн-балет». Він уже три роки є частиною трупи муніципального театру. Наш репертуар органічно доповнює афішу з класичних балетів. У виграші публіка: може обрати те, що до душі. Мені, наприклад, не цікаво ставити класичні балетні вистави.

УК На які нові проекти слід очікувати вашим прихильникам?

— Я сам очікую на прем'єру вистави «Геревень» на сцені Пермського театру опери й балету 13 і 14 жовтня. У ній звучить авангардна музика москвича Володимира Ніколаєва — дуже своєрідна — і задіяні хор, солісти, ударні установки та 4 роялі й танцівники «Київ модерн-балету». Отака копродукція. Щось схоже кияни побачили в балеті «Перехрестя».

УК Чи побачимо «Геревень» і ми в Києві?

— Навряд. Усе впирається в гроші. Мені один раз пощастило зустріти мецената Філіппова, і більше таких випадків не було. Нині Перм — культурна столиця Росії. Там впроваджується політика максимального сприяння сучасному мистецтву. Містом із сучасними скульптурами цікаво просто поблукати.

УК «Київ модерн-балет» — один з найбільш гастролюючих та титулованих театрів України. Якими нагородами пишаєтеся?

— Не приділяю великої уваги нагородам, бо вже наколекціонував їх достатньо. У мене 10 чи 11 балетних премій як постановника. Пишаюся радше виступами в театрах: від Південної Кореї до Нідерландів та Португалії. Ми чули овації на провідних балетних

ДОСЬЄ «УК»

Радю ПОКЛІТАРУ. Народився 1972 р. в м. Кишинів (Молдова). Навчався в Московському академічному хореографічному училищі, Одеській балетній школі, Кишинівському музичному училищі, Пермському хореографічному училищі. Працював у Великому театрі опери та балету Білорусі, головним балетмейстером Молдавської національної опери. З 2001 по 2006 рік — вільний художник, працює в Україні, Білорусі, Латвії, Росії. У 2006 році за підтримки відомого українського мецената Володимира Філіппова створює авторський театр «Київ модерн-балет». Нині Радю Поклітару — один з найталановитіших балетмейстерів і хореографів Європи.

сценах світу в Більбао, Гаазі, виступали в «Маріїнці» на запрошення Гергієва, на «Золотій масці» в Москві. Заради цього живемо і волиємо, щоб наше українське мистецтво було ширше представлене в зарубіжжі.

Наша трупа дуже полюбіла гастролювати і в Україні. У нас чудова публіка. Щойно повернулися з великого туру: Харків, Дніпропетровськ, Маріуполь, Луганськ, Севастополь, Ялта. Беззаперечно, в суспільстві є запит на сучасний балет.

УК Яка ще танцювальна трупа в Україні відповідає цьому запиту?

— На рівні великого репертуарного театру — більш ніхто. Мені шкода, що в цьому винні ми самі. Бо дуже добре, коли є кого доганяти, коли тобі дихають у спину. Тоді є відчуття мистецького простору і немає відчуття культурної самотності. У Росії є кілька колективів сучасного танцю. Там це на рівні державної політики.

УК А де ж ті особистості, конкуренти, які втілять запит суспільства на модерний танець?

— Їх немає з банальної причини: брак фінансування і розуміння, що сучасне мистецтво слід підтримувати грошима. Театр — неприбуткова сфера і потребує дотацій. Держава не зацікавлена в

підтримці театру сучасного танцю, як у Голландії чи Франції.

УК А меценати? Важко переоцінити роль Володимира Філіппова у становленні вашого «Київ модерн-балету»...

— Без Філіппова «Київ модерн-балету» не було б. Шість років тому Володимир запропонував створити театр. Три роки нас фінансував тільки він.

УК Тобто без мецената талановита людина у творчому житті не реалізується?

— На 100% так.

УК Де ж наші Терещенки... Нині Віктор Пінчук фінансово підтримує театр «Ленком» у Москві.

— Було б краще, якби він підтримував український театр. Меценатами стають за велінням серця. Ухвалення відповідного закону, про що давно говорять, нічого не вирішує. Як можна змусити когось бути благодійником? Це або є в людині, або немає. Коли є фінансова платформа і бажання творити мистецтво, з'являються меценати. Щоправда, їх ніколи не було багато.

УК Який театр в Україні дієво формує культурний простір і глядача упродовж десятиліть?

— Я звернув би увагу потенційних меценатів на режисера

Дмитра Богомазова. Якби ситуація склалася по-іншому і в нього був би власний театр, ми побачили б мистецьке явище наднаціонального масштабу. Нині його вистави можна переглянути в Театрі на Лівому березі.

УК Хто з видатних хореографів вплинув на вас?

— На мене все впливало, але не глобально. Книжка Моріса Бежара «Мить в житті іншого» на багато років стала моєю настільною. Цей хореограф, попри демонічну зовнішність, був дуже приємною і доброю людиною. І дуже ерудованою.

На мене впливає цікава музика: класична, фольклорна, бардівська. Але я байдужий до електронної та попсової.

УК В анотації до «Перехрестя» ви назвали людство дивом. У чому воно для вас?

— Для мене завжди дивовижно, що у Всесвіті на маленькій кулі Земля виникли прості організми, які з часом перетворилися на таку складну, люблячу, страждальну субстанцію, як Людина. Нічого дивнішого і цікавішого, ніж людина, не знаю. Усе своє творче життя розповідаю про неї, про її любов, яка вона смішна і яка сумна. Це мій постійний інтерес. І глядача також. Бо тільки за цим люди приходять у театр: поспівчувати разом з людиною, що стоїть на сцені. У цьому для мене сенс театру.

УК У ваших балетах відчувається конфліктна площина: «Я і Ми», «Особистість і Натовп».

— Особистість і натовп — хореографічна тема, зручна для виразності. Одна людина і багато. Протистояння. Або злиття. Людина, яка борється з натовпом чи намагається розчинитися в ньому, але не може. Людина, яка тягне за собою інертний натовп. Це тема «Спартак» Юрія Григоровича.

УК За яким створено якісний кінобалет. Чи хотіли б ви попрацювати в цьому жанрі?

— Якщо буде пропозиція, то чому б і ні?

УК У балетній виставі-триптиху «Перехрестя» ви органічно поєднали музику, відеоарт, живопис, кіно... Як створювався синтез?

— Погано орієнтуюсь у власній творчості. Перший акт цього триптиху вигадував у Голландії, другий — у Білорусі. З Мирославом Скориком співпраця була не дуже простою. Та все склалося чесно. Сама назва балету викристалізувалася в довгих суперечках.

УК Який меседж бажаєте озвучити в новому «кріслі»?

— Коли почав аналізувати ситуацію в муніципальній опері, то дійшов висновку: без серйозних змін у статусі цього театру не можна рухатися в творчості далі. Хоч би скільки працювали усі творчі й виробничі служби, ми виховуватимемо артистів для інших національних театрів, бо там набагато вищі зарплати.

Доки муніципальний театр не отримає статусу національного, серйозних творчих проривів чекати не доводиться. Бо які зарплати, такі й кадри. У Європі знаю тільки ще один дитячо-юнацький музичний театр — Наталії Сац у Москві. І наш треба підтримати високопосадовцям, бо він унікальний, єдиний у країні. Звісно, якщо їм не байдуже, в який театр ходитимуть наші діти та онуки.

Георгій-Григорій
ПИЛИПЕНКО
для «Урядового кур'єра»

ЕКРАН

Цивілізація кіно: як із нею порозумітися?

НОТАТКИ. Про українські фільми вдома й у світах

Сергій ТРИМБАЧ,
голова Національної спілки
кінематографістів
України

Кіно в Україні, де найпершу зйомку за часів Російської імперії здійснив харківський фотограф Альфред Федецький, — багатолике. Ось хоча б у столиці. В кінотеатрах воно переважно голлівудське, авторське буває лише в «Києві» та «Жовтні». Більшість українців переглядають фільми в Інтернеті, а деякі виставляють там своє відео, іноді збираючи й по 40 тисяч глядачів. То де ж відроджувати українське кіно і яке саме?

У заекраннях дідів та онуків

Діди і діти, їхні онуки, зі своїми дитинствами — нині по різні боки екрана, причому не одного й того самого. Моему Микиті 13 років. У його віці я перечитав 10 томів «Детської енциклопедії», яку купив нам з братом батько. Дивився одну стрічку щотижня на дитячому сеансі в кінотеатрі. Телевізора в нас удома не було. Ти вистояв велику чергу до каси, щоб отримати за 10 копійок квиточок. Хай би що там показували потім у залі — це огортало щастям! Чи не кожен фільм ставав подією, найуспішніші крутилися роками. Кінодійства продовжувалися в наших іграх: у війну, шпигунів і розвідників. Після французьких «Трьох мушкетерів» ми з братом і всі підлітки райцентру Олександрія на Кіровоградщині білилися на дерев'яних шаблолах і рапірах.

У мого внука Микити немає героїв, яких він хоче наслідувати. Та я неодноразово бачив його за історичними іграми. Потрапляє хлопця у середні віки, ніби в задзеркалля, переступаючи екран комп'ютера, збирає там людей, формує загони. Причому між ними навіть якийсь голосовий зв'язок. Час від часу «піддани» озиваються до нього із заекрання: «Пане, ми голодні!» Онук одразу починає видобувати в надрах монітора якісь харчі...

Років три тому показували по телевізору «Тараса Бульбу» В. Бортка. І Микита, тоді десятирічний, видав мені нищівний аналіз цього фільму. Не те що йому не сподобалися сюжет чи актори. Я потім сказав Богдану Ступці: мій онук гудив режисуру й постановку. Не пройшли повз його увагу й подробиці: зокрема що спис там пробиває тіло неприродно. Микита зауважив, що в нього і його друзів у комп'ютерних іграх усе виходить точніше й краще.

Згодом я прочитав у статті каскадера, який працював у «Тарасі Бульбі»: такі справді примітивно зроблено те, що помітив і мій онук, не на сучасному рівні. Бо, пояснив

автор, збиралися цілий день це готувати, а Бортко дав годину чи півтори.

Завдяки іграм, які часто ґрунтуються на кіноісторіях, сучасні діти мають первинні навички і режисерів, і постановників. Але водночас за їхньою технологічною обізнаністю-вправністю загубилася дуже важлива річ: вони не уявляють, що кіно може бути прекрасними снами, як це було з нами, їхніми дідами, у підлітковому та юнацькому віці. Нинішньому поколінню важко навіть пояснити такі речі, бо це інша цивілізація. У ній я, долучений до комп'ютера, Інтернету, іноді відчуваю себе людиною з іншої епохи, наче прилетів з якоїсь планети.

А човни плывуть: без вітру й весел

Колись Лесь Танюк сказав: «Вітру не буде, треба гребти руками». Представники французької «Нової хвилі» кінця 1950-х ні в кого не просили мільйонів чи сотень тисяч. Хтось із них отримав гроші від тещі, хтось ще десь здобув якусь заначку. І за копійки знімали фільми, які перемагали в Каннах, а тоді вже люди шикувалися в чергу, щоб фінансувати нові проекти їхніх авторів.

Грошей від Президента, уряду в Україні ще й досі чекають старі кінематографісти. 163,8 млн грн спрямовано з держбюджету на кіно в 2012-му. Та молоді часто вже не сподіваються на вітер і на чийсь весло. Однак сідають у човен. «Ядерні відходи», за які недавно от-

римали маленький, та все-таки прибуток — приблизно 100 тисяч гривень.

У «Мудаках. Арабесках», «Україно, гудбай!» — певні ознаки української нової хвилі: намагання осмислити сучасний матеріал і примусити українців зрозуміти, що з нами коїться. Треба прокидатися, бо відбуваються страшні речі. Мільйони людей залишають рідну землю, щоб вижити на чужій. Україна просто нищиться як така, її коріння замулюється. Саме кіно може примусити суспільство здригнутися.

У нас дуже сильна школа кінодокументалістики. Ніколи не забуду потрясіння від 20-хвилинної стрічки «Завтра свято» Сергія Буківського — про потужну птахофабрику з індустріальним виховуванням курей, якими набиті численні клітки. І такі самі клітки-кімнатки в гуртожитку, де чи не в кожній тіснилися по кілька поколінь родин працівників фабрики з гігантським на той час прибутком — 10 млн рублів за рік. Але всі ці гроші йшли в держбюджет, підприємство не збудувало для свого колективу нормального житла. А хіба десятиріччями не мешкають у таких «курятних» умовах деякі українці й дотепер?

Чверть століття потому, у 2012-му, пройняла душу блискуча шестихвилинна ігрова короткометражка Володимира Тихого «Гамбург». Тарас Денисенко відтворив у ній чоловіка, якому вирізають на продаж нирку: змусила до такого скрута. Знято кінематогра-

чуття виникло в мене від «Гамера» Олега Сенцова. Хоч через технічні вади не зрозумів там половини діалогового тексту, довелося читати англійські субтитри, але в ньому справді оригінальний сценарій, драматургія, герої, соціум. Не встиг побачити «Чемпіонів з підворіття» Ахтема Сейтабласа, але довіряю думці про цей фільм, визнаний в Одесі найкращим з української конкурсної програми, кінокритика Володимира Войтенка. Він здивований оцінкою журі, бо вважає: «Чемпіонів з підворіття» зроблено за трафаретами телевізійного кіно, значно досконалішою є стрічка «Гамер».

Можна по-різному говорити про нашу кіношколу, але те, що двоє випускників університету імені Карпенка-Карого упродовж шести років отримали золоті призи в Каннах за короткий метр... Великі сподівання в українському кіномайбутньому на Марину Вроду. Вона має точний кінематографічний інстинкт. Тому що не просто уміє вибрати історію, що теж важливо, але й екран у неї щось випромінює. Це людина з потужним інтелектом, розуміє, як треба організувати кінопроцес.

Вийти з дефіциту міфів

Одна з проблем сучасного українського кіно: воно потребує міфів — фантазійної реальності, яка сприймається як абсолютна правда. Колись Роман Ширман зробив, за моєї участі, фільм «Небезпечно вільна людина» про Сергія Параджанова за його розповідями про себе. Цей чоловік не чекав, що хтось створить про нього міф. Без якого класний кінорежисер Ігор Савченко, не гірший від Довженка, шанований тільки у вузькому колі професіоналів. З яким досить посередня актриса Мерилін Монро відома чи не всій планеті.

Я написав про Довженка товстезну книжку на 800 сторінок. Неодноразово пересвідчувався, що Довженко популярний і в зарубіжжі. 1996 року реставрували його незакінчену в 1951-му стрічку «Процавай, Америко!», додавши коментарі щодо незнятого. Продемонстрували її на фестивалі в Берліні, у спецпоказі — чотири рази при повних залах. Берлінський кінотеатр «Арсенал» названий на честь фільму Довженка. Його ім'я гарантує увагу.

Не в останню чергу тому, що на рубежі 20–30-х років минулого століття він свої фільми «Звенигора», «Арсенал» і «Земля» показав на Заході: у Франції, Англії, Чехії, Німеччині. І тоді його одразу кваліфі-

Кадри з фільмів (згори вниз): «Звенигора», «Тіні забутих предків», «Кисневий голод», «Мудаки. Арабески», «Гамер»

кували як одного з найвидатніших сучасних режисерів. Показали б пізніше, після смерті творця — не було б такої традиції сприйняття його як світового класика. А ось «Камінний хрест» Леоніда Осики не продемонстрований за кордоном жодного разу, і там режисер невідомий, хоч його картина видатного класу, не нижчого рівня, ніж фільм «Тіні забутих предків», після перемог якого на зарубіжних фестивалях прізвище Параджанова стало таким легендарним.

Десять років тому Центр Довженка разом із Лінкольн-центром здійснив ретроспективу фільмів Олександра Петровича в Америці: я коментував їх перед показами в Нью-Йорку, Вашингтоні, Бостоні. Через кілька років з такою самою метою об'їздили 14 міст Великої Британії... Парадокс: в Україні цієї ретроспективи жодного

разу не було. Єдине, що в нас зробили, — реставрували кіноспадок Довженка на DVD.

З невеликою добіркою українського міфопоетичного кіно — «Звенигора» Довженка, «Камінний хрест» Осики, «Тіні забутих предків» Параджанова, «Фучжоу» Михайла Ілленка, «Небезпечно вільна людина» Ширмана — побував я півтора року тому в Литві. П'ять вечорів перед кожного стрічкою виступав по 40–45 хвилин. Не тому, що такий балакучий. Докладно говорити заохочувала аудиторія. Мені литовці сказали: без вашого коментаря ми б нічого у «Звенигорі» не зрозуміли. Здивував голова Спілки кінематографістів Литви Гітис Лукшас: «Ти можеш не повірити, але за останні 15 років це перший випадок, коли в нас були повні зали». Таке надихає, спонукає вірити в наше кіно.

АМПУА

«Якщо куліса пахне порохом, театр живе»

Директор та художній керівник Рівненського музично-драматичного театру Володимир ПЕТРІВ

Відкриття театрального сезону в Рівному — це той момент, коли зала не вміщає глядачів. Вони сидять на сходах і стоять у проходах: тільки б нічого не пропустити! Цієї бурштинової осені рівненські театри відкривають сезон незабутнім гоголівським «Ревізором» у постановці лауреата Шевченківської премії Анатолія Дзекуна. А далі... Що ж, власне кажучи, далі? І не лише, сказати б, «на картинці» перед глядачем, а й за лаштунками, у становленні талановитого колективу, в розвитку театрального мистецтва в Україні?

Про це говоримо з народним артистом України лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка актором і водночас директором та художнім керівником Рівненського обласного академічного музично-драматичного театру Володимиром ПЕТРІВИМ.

УК Володимире Юліановичу, ви — директор, художній керівник і водночас талановитий актор. Не знаю, чи є ще такий феномен в Україні — був хіба що світлої пам'яті Богдан Ступка. Але ж це суцільні перевтілення: сьогодні ти відповідаєш за кожен гіджок у театрі, а завтра вже виходиш на сцену перед глядачем...

— Упевнений, що в кожному театрі є свій Ступка, треба тільки його побачити і вчасно підтримати. До речі, з Богданом Сильвестровичем, який був, є і, переконаний, ще довго буде асоціюватися з обличчям українського театру в світі, мені поталанило зніматися в кіно.

А щодо поєднань та перевтілень... У рівненському театрі я з 1985-го, а, так би мовити, в шкурі директора та художнього керівника — з 1997-го, ось уже 15 років. Мене це не обтяжує: навпаки, жити стає дедалі цікавіше, прагнення до вдосконалення самого себе і колективу, який зрісся в єдиний міцний кулак, не зникає.

На цих 12 тисячах квадратних метрів театру мені болить усе! Мене важко обдурити: сказати, приміром, що на створення декорації пішло 2 квадратних метри дошки, якщо насправді використали метр. Бо все це вмію створити власними руками: треба паяти мікросхему — попаяю, зробити меблі — зроблю. Це від батька, який був добрим господарем, а ще — чудовим майстром лозоплетіння...

УК Звідки і як ви прийшли до театру?

— Народився й ріс на Івано-Франківщині, у простій селянській родині. У хаті все було заставлене лозою — з того значною мірою виживала сім'я. Я ж був дуже збиточним хлопцем, і, звісно, та лоза частенько «ходила» по мені. То я придумав «ноу-хау»: почав підкладати собі в штани ватні підстилки, газети (сміється).

Закінчив педучилище у Кременці на Тернопільлі, там і захопився молодіжним театром. Щоправда, в нашому самодіяльному театрі зробив кілька поста-

новок відомий режисер В'ячеслав Спесівцев, який керував театром на Красній Пресні, — й мені дісталися там ролі.

Отримав направлення на роботу педагогом до Фастова на Київщину. Але вже твердо вирішив вступати до театрального інституту. Батькам про це не сказав: мовляв, поїхав до дядька. А сам потрапив на прийом аж до заступника міністра освіти: його прізвища вже не пам'ятаю, зате звали його так, як і мене, — Володимир Юліанович. І прошу в нього відкриття: дуже, кажу, хочу вступати до театрального. Мій тезка прийняв соломонове рішення: дозволити складати вступні іспити і в разі успіху продовжувати навчання.

Документи в театральному в мене приймала майбутній викла-

ків, мав би стати або автомобілістом, або ж пілотом — піти щонайменше в авіаційний. Від мого вибору батьки не були в захопленні. А я їм кажу: «Все виходить, як у тій казці: було у батьків три сини. Двоє мудрих, а третій артист». Але ж в українських казках, як правило, щасливий фінал. І вони змирилися...

У Києві мав підвищену стипендію — 45 рублів і ще три роботи: столярував у своєму гуртожитку за 40 рублів на місяць, чергував уночі в музичній школі за 70 рублів і в кінотеатрі «Комсомолец України» писав гуашшю афіші — це ще 100 рублів. Тож не лише себе утримував, а й купував та передавав додому ліки для батька.

УК А далі — Рівне? Ви «невійзний»?

— Та хіба від добра шукають добра? Пропонували й високі адміністративні посади в інших, більш багатих областях, і акторські — у столиці. Ще й сьогодні можна, як мовиться, змінити ампуа. Але Рівне — це вже щось рідне й близьке, тут живе моя сім'я, мій син Юліан: він, до речі, народився на день Юліана, 4 липня, «дочекавшись» батька з Німеччини. Тому, самі розумієте, із димом мимало: і в Україні, й за кордоном. Та лише в Рівному є той найбільш щирий і вдячний глядач,

ДОСЬЄ «УК»

Володимир ПЕТРІВ. Народився 1962 року в селі Старий Мартинів на Івано-Франківщині. Закінчив Київський інститут театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого та Українську академію державного управління при Президентові України. У Рівненському музично-драматичному театрі спершу почав працювати як драматичний актор, а з 1997 року — директор, художній керівник. Знімався у фільмах «Ще до війни», «Вір», «Купальські бувальці», «Україна у вогні» та інших.

Як режисер здійснив постановку низки вистав рівненського театру. Серед них — «Суперники» М. Манохіна, «Марія Тюдор» В. Гюго, «Одкровення від Івана» А. Крима, «Останній строк» В. Распутіна, «Ненормальна» Н. Птушкіної. Більшість із них відзначено нагородами журі українських та міжнародних театральних фестивалів. Професор Словацької академії мистецтв, працює з курсом студентів Рівненського гуманітарного університету.

вчитися і завжди прагну бути кращим: вчуся у студентів (торік у Рівному вперше набрав 14 студентів, котрі, гадаю, ростимуть у нашому театрі), у своєї доньки і в сина.

Прислухаюся до мудрого слова Ліни Костенко: маю справжнє щастя спілкуватися з нею. Можу говорити з Ліною Василівною годину й щоразу отримую позитивний творчий заряд. Це вона порадила: «Якщо хочеш залишитися собою, покинь політику». І я зробив це, щоб бути корисним не лише і не стільки собі, а насамперед людям. Звання, титули — це все умовно: я ж не прокидаюся щоранку, сказати б, на цих лаврах. Прокидаюся з думкою про те, як зреалізувати свою нову

ліся журналісти з Донецька. Але думаю про інше: хто б створив проект для нас, для підтримки самого театру? Чомусь частенько пригадую слова матері Терези: «Моя усмішка — це ковдра, за якою ховається величезний біль».

Так інколи і в мене виходить. У глядацькій залі ремонту не було вже майже три десятиліття — дуже хочеться її оновити! Маємо такий старенький автобус, на якому вже наче й несолідно десь виїжджати, — але ж відремонтували і вперто гастролуємо! Світлова, звукова апаратура — все це розвивається дуже динамічно і теж потребує постійного оновлення.

УК Це камінь у город держави?

— Чудово розумію, що у держави на все не вистачає коштів. Але, з іншого боку, вже й не пам'ятаю, коли нас, директорів театрів, запрошували у рідне міністерство: хоча б схему розвитку театрального мистецтва в областях ми повинні знати. Якщо її немає, зберіть нас і скажіть: «Живіть хто як може!» Нині маємо повну строкатість у всьому: один обласний театр сплачує земельний податок, інший — ні, місцеві збори теж різні. Врешті, чому актор у Рівному отримує нижчу зарплату, ніж його колега в Миколаєві? Переконаний: у міністерстві всього цього достеменно не знають. Тому дуже хочу, щоб Савік Шустер зібрав театралів, запросив гуманітарного віцепрем'єр-міністра, міністра культури — і ми відверто, щоб почула вся країна, поговорили про наші перспективи.

Адже мета у театралів шляхетна — зробити світ хоч на йоту кращим. Зможемо закласти це в підсвідомість молоді — неодмінно наблизимося до мети, пошкодуємо на це ресурсів — самі ж собі й дорікатимемо. Тому сподіваємося на увагу влади (місцева влада, до слова, робить для нас багато) та на Божу підтримку.

Усе інше в нас є: репертуар, талановиті актори, розумні глядачі, разом з якими ми можемо не просто робити театр, — нам під силу змінити цей інколи несправедливий, але все одно прекрасний світ!

УК Змінити світ? А чи потрібно задля цього змінитися самому?

— Змінитися самому — це, сказати б, внутрішня потреба душі. Раніше я міг прийти додому після прем'єри о 5-й ранку: дружина зі мною два дні не розмовляє, а я ще й чекаю, що вона попросить у мене пробачення. А тепер мені легко просити пробачення: у дружини, у колег, якщо я помилявся. І людина змінюється просто-таки на очах. Упевнений: щирістю й правдою можна «роззброїти» кожного.

Інна ОМЕЛЯНЧУК,
«Урядовий кур'єр»

Хоч п'єси ірландського автора Мартіна Мак-Донаха йдуть нині по всьому світу, в Україні до нього ще не звертався жоден театр. Тут 12 листопада можна подивитися «Каліку з острова Інішмаан».

дач акторського мистецтва Валентина Зимня, яка чомусь мене запам'ятала. Бо далі все було, як у детективі: я не прийшов на іспит з акторської майстерності — переплутав час з іншою групою. Отож повернули мені документи, та й спускаюся, похнюпившись, із Ярославового Валю. Аж назустріч — Валентина Зимня. Взяла вона, як зараз пам'ятаю, ті документи й незабаром винесла проставлену оцінку — 4. Це був несподіваний карт-бланш: усі інші іспити я склав успішно. І якби не моя друга мама Валентина Зимня, я не став би актором. Спочатку вона змінила мою долю своєю людяністю, а потім — професійністю: розгляділа в мені маленьку театральну іскорку і допомогла їй розгорітися.

УК А що ж батьки?

— У мене є ще двоє старших братів. Один — моряк, другий — залізничник. То я, за логікою бать-

якого боюся втратити, до якого, незважаючи на попередні заслуги, щоразу йду, неначе на сповідь... Щасливий, що наша старенька куліса завжди пахне театральним порохом!

УК А поряд — Берестечко, про яке створила свою поетичну однойменну містерію Ліна Костенко. Ви наважилися поставити її і... перемогли: виконавець головної ролі Богдана Хмельницького Володимир Петрів та режисер Анатолій Дзекун отримали в 2008 році за «Берестечко» Шевченківську премію. Такої самореалізації чи, якщо хочете, творчого апогею досягає не кожен.

— Творчого апогею... Вдало сказано. Мені часто кажуть: вершина майстерності. А я відповідаю: «З вершини шлях тільки вниз». Тому не сприймаю визначення «вершина акторської майстерності». Не втомлююся

мрію. Ось, приміром, поставили ми п'єсу ірландського автора Мартіна Мак-Донаха «Каліка з острова Інішмаан». Він — виходець з ірландських островів, його п'єси йдуть нині по всьому світу, але в Україні до нього ще не звертався жоден театр. А тепер хочемо полетіти на ті острови, ведемо переговори з Посольством Великої Британії. Тому хоч би яким іменитим ти був учора, завтра знову починаєш усе з чистого аркуша: так, як і в журналістиці.

УК До слова, саме ви були режисером журналістської вистави «Пошилися у дурні»: мої колеги самовіддано грали на сцені задля того, щоб допомогти діткам, яких спіткала чи не найтяжча недуга — рак. Ви разом зібрали для них понад 100 тисяч гривень...

— Так, і я з того щасливий. Знаю, що цим проектом уже зацікави-

ФОТО АНАТОЛІЯ ДЗЕКУНА

ЮВІЛЕЙ

Актриса Лариса Кадочникова: «Незіграні ролі тепер у моїх картинах»

ДОСЬЄ «УК»

«Ковчег акторських ролей» — одна з живописних робіт актриси Лариси Кадочникової, яку вона представила на своїй персональній виставці в галереї «Атрибут». Що то за ролі, зібрані в уявній ковчезі? Мабуть, ще не зіграні, бо і виставка народної артистки України, народної артистки Росії, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка має назву «Світ моїх марень і мрій». Актриса і художниця далі грає для нас свої омріяні ролі, витворюючи іншу реальність уже олівцем і пензлем.

Живі замальовки, зроблені під час зйомок фільмів, які увійшли до скарбниці світового кіномистецтва — «Тіні забутих предків», «Білий птах з чорною ознакою», «Криниця для спраглих», повертають нас до творення вітчизняного поетичного кіно, образів видатних режисерів і акторів, які були поруч із талановитою артисткою, — Юрія Іллєнка, Сергія Параджанова, Івана Миколайчука. Тож Лариса Кадочникова створює, можливо, живописну галерею тих образів і сюжетів, які могла б ще реалізовувати на сцені і в кіно. Тому в нашій розмові однаково перепліталися теми образотворчого і кіномистецтва.

УК Ларисо Валентинівно, у ваших картинах ще живе час романтики, мрії, де сцена кинула свої місточки в життя, і персонажів із «Ковчег акторських ролей» знайдеш, навіть простуючи Хрещатиком. Ми всі ніби заглушені життям, а насправді кожна людина живе в своєму театріку ролей і драм, сама собі висповідується, і тільки дуже проникливі артисти вносять шепіт той на сцену. Ви це зробили і як актриса, і як художник.

— Якби я не займалася цим, не малювала, то щось би інше придумала. Бо настільки складна акторська професія, наскільки залежиш від усього і всіх — режисера, сценариста, оператора. У важкі хвилини, а їх багато в актора, я беру аркуш і починаю малювати. І ті, не зіграні мною ролі, передаються в картинах. У цьому є почуття, пристрасть, любов, ненависть. Тому ці картини живі. Мені всі кажуть, що роботи дуже позитивно впливають на глядача.

УК Ходять уже легенди про вашу вічну молодість. Але вона є і у

Лариса КАДОЧНИКОВА. Народилася 30 серпня 1937 року в Москві (Росія). Закінчила акторський факультет Всесоюзного державного інституту кінематографії. Була актрисою Московського театру «Современник» у 1961–1964 роках, а з 1964 року — Київського театру російської драми імені Лесі Українки. Народна артистка України, лауреат Державної премії України імені Тараса Григоровича Шевченка.

ваших полотнах. **Я** коли подивилася виставку, подумала: автор — вічна дівчинка на гойдалці. Ви на тій гойдалці літаєте в своїй світі — то вишню стиглу зірвете, то підглянете якусь карпатську верховину, де двоє зустрілися. А чим навіяні ці сюжети?

— Мій педагог у ВДІКу завжди казав, що актор повинен залишатися дитиною. Оце дитинство треба зберегти на все життя: не злість, не заздрість, а саме дитинство і доброта. Це мені притаманно, і я намагаюся це переносити в свої роботи. З одного боку, дуже наївно, а з іншого, як мені здається, дуже багато філософії. Тому що і наївність почуттів, і життєва дорога, які я пройшла, дуже складні, як в особистому плані, так і в творчому. Я ж працювала три роки в театрі «Современник» і сама пішла з театру, познайомившись із Параджановим та Іл-

якщо зануритися в це, то страшно жити.

УК Мабуть, справді треба розпросторювати атмосферу гармонійну, для життєдіяльності

У світі марень і мрій актриси тюльпани є передвісниками весняного настрою

ленком. Переїхала в Україну й закохалася в неї. Це досить сміливий крок, бо в 20 років здається, що завжди можна повернутися і грати в такому театрі. Але життя все поставило на свої місця. І ось цей мій вихід на живопис. Гадаю, що приношу людям і зі сцени добро, і своїми малюнками. Тому що нині в світі багато зла, заздрощів, жорстокості —

ституті не набудеш, бо педагогам завжди ніколи. А ця людина, значно старша за мене, навчила цьому. Я йому дуже вдячна.

УК І ось із радянської столиці ви потрапляєте в інше середовище — карпатської магії, середовище, не зовсім і зрозуміле для молоді актриси «Современника»...

— Справді, після «Современника» дуже важко було перейти на таку режисуру і кіно, як у Параджанова. Це ж він, побачивши мене, сказав: «Це — Марічка». Так і сталася вся та історія: пішла з театру, переїхала до Києва. І ми одразу ж поїхали в Карпати. Уявляєте собі, міська дівчина, яка грає в провідному столичному театрі, її запрошують до Голлівуда, та, звісно ж, не відпускають. І ось приїхали ми в Карпати. Поруч такі унікальні люди: прекрасний оператор Ілленко, чудовий художник Якутович. Я опинилася в світі божественної краси, де люди з дивовижною співучою мовою. Мені так і видавалося: люди ідуть і співають, чомусь усі вітаються, хоч і незнайомі, і так співуче. Я була зачарована цим світом, горами, людьми — красивими, доброзичливими. Москва — це зовсім інший світ, жорсткий, там кожен живе своїм життям. А тут замилювання і щирість.

Почалися зйомки. І коли прийшов перший відзнятий матеріал, Параджанов запросив нас усіх на перегляд. Це були дублі, з яких важко щось збагнути, і мені здалося, що все таке перебільшено красиве. А мене ж учили жорсткості: чорно-біле кіно! Я розчарована вийшла з перегляду і ска-

краси кадри, краси могутньої, карпатської, емоційно-коліористичної — просто фантастичні. І все рухоме якоюсь чоловічою силою тією карпатською, Іван Миколайчук грає неперевершено. Я сказала чоловікові: «Як на мене, геніальне кіно!». А він мені: «То ми залишаємося?» Кажу: «Так, залишаємося».

УК І потім цей фільм скільки країн обійшов!

— Мабуть, увесь світ. Я бачила, як вставав величезний зал в Аргентині, де було повно кінозірок. Всі ніби знали, де сиділи ми з Іваном Миколайчуком, і кинулися до нас. Ми тиждень там були зірками і відчули, що привезли фільм, який принесе славу Україні, уславить геній Параджанова і внесе його ім'я до двадцятики кращих режисерів світу.

УК Відчуваю, що ці враження залишилися назавжди у вашому серці, бо дух карпатського краю наповнює й донині ваші полотна.

— Я під час зйомок завжди малювала, Карпати залишили великий слід у душі. Два своїх полотна передала до музею «Тіні забутих предків». Є в мене замальовки, зроблені під час зйомок фільму «Білий птах з чорною ознакою».

УК Ваші найближчі друзі, актори, режисери, мабуть, мають ваші картини?

— Роман Балаян, з яким я не працювала в кіно, а мріяла про це, на одній із виставок купив мою роботу. Хотіла йому подарувати, а він сказав: «Я куплю». І ще виставки живопису дають радість спілкування. Це прекрасна

«Ковчег акторських ролей»: у кожній людини свій театр життєвих драм і комедій

власної, своїх друзів і навіть незнайомих людей, які потраплять в енергетику ваших картин. Повертаючись до витоків вашого образотворчого мистецтва — у вас була дружба з Ілєю Глазуновим, чи справило це враження на формування вас як художниці?

— Мабуть, так. Коли вперше прийшла на його виставку, вона мене вразила. Особливо картини на тему Достоевського. Художник тоді був популярним, його виставки проходили з великим успіхом, крім того, він сильна, владна людина. Ілля Глазунов, звичайно, вплинув на мене, привчив розуміти хорошу літературу, живопис, класичну музику. А ще він зробив з мене дуже хорошу актрису. Серйозне ставлення до мистецтва, культури, розуміння трагізму і життєрадісності — те, що в ін-

зала про це своєму чоловіку Юрію Іллєнку. Та він попросив: почекай, це тільки початок. Однак я сказала, що в такому кіно зніматися не буду, і оголосила про це Параджанову. У нього потемніло лице.

Я збираюся від'їжджати, а зйомки ж тривають. Викликають актрису Аллу Бабенко (вона тепер режисер), почалися проби. Якось надвечір я побачила її в кадрі: з величезними красивими очима, в костюмі Марічки. І раптом через цей кадр щось мені відкрилося, ніби Господь дав зрозуміти: це ж буде велике кіно.

Невдовзі прийшов новий відзнятий матеріал, і я бачу такої

якості, яка раніше була притаманна всім творчим людям. Ми збиралися частіше, оці сполучні творчі судини були наповнені, переливалися, підтримували, жили ідеями, раділи успіху одне одного. Нині, на жаль, цього дедалі менше, кожен живе в своєму закутку, з'явилось багато негативних якостей, заздрощів, навіть роздратування на чужий успіх. Цього раніше не було. Я б побажала всім любові не тільки до рідних, а й до чужих вам людей. Адже тільки це живить душу і дає відчуття щастя.

Валентина ДАВИДЕНКО
для «Урядового кур'єра»

ТВОРЧОЇ НАСНАГИ!

Сьогодні чудовій актрисі і художниці — 75 років. Урядово-кур'єрці вітають Вас, Ларисо Валентинівно, з ювілеєм.

ДОКУМЕНТАЛІСТИКА

Як перемогли «Непереможених»

НЕФОРМАТ? У Росії показують наші фільми, а в Україні ігнорують

Лілія БОНДАРЧУК
для «Урядового кур'єра»

«Нині документальний фільм — кінопродукт некомерційний. Тому телебачення — додаткова можливість для його репрезентації», — вважає молодий телережисер Лариса Наумова, випускниця університету ім. І. Карпенка-Карого.

Та чи стало телебачення надійним прихистком для режисерів документального кіно? Радше ні, оскільки і тоді, коли митцеві вдалося зняти стрічку в телеформаті, жодної гарантії, що її побачать глядачі (принаймні українські), немає.

Спортсмен став героєм фільму напередодні 90-річчя

До виробництва телепродукту Лариса Наумова долучилася, ще навчаючись у вишній: її дипломний фільм «Атлантида» визнано кращим з-поміж неігрових на Міжнародному фестивалі «Пролог-2001». Проте бажання пов'язувати з телебаченням подальшу долю не мала. Поза тим, певний час їй довелося реалізовувати себе саме в телепроектах.

2002-го Л. Наумова створила п'ять документальних фільмів («Земляни», «Неправильно покладені речі», «Інша енергія», «На двох колесах», «Будинок»), які показано від екологічної організації «Зелене до сьє» в рамках міжнародного проекту на екологічному саміті в Гаазі (Нідерланди).

Щоб привернути увагу до проблем інвалідів і сподіваючись на підтримку телевізійників, 2008-го продюсери Є. Дорошенко і В. Степінас започаткували всеукраїнський проект про перемоги людей з обмеженими можливостями і запропонували Ларисі співпрацю. Команда взялася передусім за цикл стрічок про паралімпійців. «Щоб і здорові люди, почувши сповіді інвалідів, які домоглися успіху, віднайшли в собі нові сили для життя, а також не відсторонювалися від тих, чий

можливості обмежені», — згадує Лариса Наумова.

Михайло Хусківадзе, майстер спорту з кульової стрільби і стрільби з лука, який, втративши під час Другої світової руку, опанував протез, вступив до Інституту фізичної культури і в 1960-х став чемпіоном УРСР та переможцем всесоюзних змагань, героєм фільму «Доки я дію», знятого 2009-го, напередодні свого 90-ліття. Окрім того, режисер використала і кадри кінохроніки. Хусківадзе — автор унікальної техніки стрільби з лука і надзвичайна особистість. Працюючи тренером паралімпійської збірної, він ділився з підопічними своєю президентською стипендією і ніколи не шкодував, що доля випробувала його інвалідністю. Стрільба для нього — особливий стимул. «Доки я дію, я живу», — стверджує пан Михайло. Попри поважний вік і стан здоров'я, він радо долучився до створення фільму і попросив

завершенні реабілітації після того, як потрапила під потяг і втратила ноги, прийшла на протезах у виш, щоб поновити навчання, почула принизливе: «Складайте іспити», вирішила змінити фах. 2000-го вступила до Міжнародного університету розвитку людини «Україна» і закінчила його з відзнакою. На камері молода жінка розповіла, як уночі написала

працівників і мріяв про Київ, бо дізнався, що у столиці є театр, де актори — глухі люди. Окрім історії Олександра, стрічка ілюструє те, як глухі танцівники запам'ятовують пісні: пишуть слово, а в дужках — відповідний жест, опановують за допомогою перекладачів, які сидять у глядацькій залі, музику і, зрештою, опікуючись родинами справами, живуть повноцінним життям.

довж 2008–2009 років знято сім стрічок. Остаточно творча група завершила роботу над картинами 2010-го. Через економічну кризу 2008-го телеканали скасували всі домовленості. Цікаво, що одним з аргументів відмови стала кількість фільмів: мовляв, співпраця передбачає значно вагомий пакет робіт. Виходить, тема і соціальна значущість запропонова-

«Так, ми зняли телефільми, бо від початку поклалися на домовленість із телеканалами, — розповіла Лариса Наумова. — Тому визнаю, що формат наших робіт не фестивальний, і не дивуюся, що з Краківського фестивалю ми не привезли жодного призу. В Україні я як режисер отримала визнання VIII Київського міжнародного фестивалю документальних фільмів «Кінолітопис-2009» — диплом «За цикл фільмів про людську одержимість і мужність у подоланні життєвих випробувань».

Попри всі негаразди, зустріч стрічок із глядачем таки відбулася. Відбіркова комісія XIII Міжнародного фестивалю телевізійних програм і фільмів «Золотий Бубон-2009» (Ханти-Мансійськ, Росія) із трьох запропонованих стрічок у конкурсну програму взяла «Тишу» і «На ногах». Тож картина «Тиша» стала переможцем у номінації «Телевізійний портрет». Окрім того, журі нагородило ав-

них стрічок важать небагато? Вочевидь, менше, ніж прибуток гуртової торгівлі...

Продюсери доклали чимало зусиль, щоб довести стрічки до телеглядача і бодай частково повернути витрачені кошти, втім, очікуваного результату не домоглися. Позаяк і Перший Національний, і телеканал «Ера» остаточно відмовилися надати фільмам свої ефіри (спроби зацікавити інші телеканали теж не увінчалися успіхом), автори вирішили показати їх бодай на фестивалних майданчиках. Та з'ясувалося, що й на фестивалні покази, особливо українські, потрапити не просто: представники Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини «Docudays UA», який щорічно проходить у Києві, не спромоглися хоча б на якусь відповідь режисерів щодо участі її фільмів у конкурсі.

тора і продюсера спеціальним призом російського «Першого каналу», і, зрештою, ці два фільми циклу «Непереможених» показали на кількох тамтешніх, а також на телеканалах Далекого Сходу Росії.

2010-го автори, запросивши представників ЗМІ, репрезентували «Тишу» і «На ногах» (фільми субтитрували, оскільки серед запрошених були глядачі з вадами слуху) в одній зі столичних галерей. То був перший і єдиний показ картин в Україні. «Найбільшим досягненням проекту «Непереможених» вважаю створення талановитої творчої групи, у складі якої сценарист Ольга Заркорчма, оператори Павло Казанцев, Володимир Галицький, композитор Каха Гварамадзе, звукорежисер Олександр Цив'ян», — наголосила Лариса Наумова. Творча група досі має надію, що їй вдасться, запросивши героїв усіх семи фільмів, організувати показ проекту загалом в Україні.

Кадр із фільму «Доки я дію»

Кадр із фільму «Тиша»

учнів посприяти роботі творчої групи. Картину було зафільмовано у Львові (де живе і працює М. Хусківадзе) продюсерським коштом.

Героїня фільму «На ногах» із чотирьох років займалася танцями, мріяла стати актрисою. До театрального вступала шість разів, 1998-го нарешті стала студенткою факультету телережисури. Та коли по

своє життя — зі щасливим фіналом.

Фільм «Тиша» репрезентує шлях до успіху Олександра, глухого танцівника театру «Райдуга» (єдиного в Україні театру міміки та жесту). У дитинстві він частенько організовував вистави у дворі, а у 18 років працював на заводі й вечорами ходив до клубу глухих, де займався танцями. Був одним із кращих

Чоловік пишається своїм сином Микитом, переможцем конкурсу перекладацької майстерності (він чує і розмовляє), дбає про дружину.

Соціально значущі теми важать небагато

Загалом у рамках проекту «Непереможених» впро-

«Фантазери» створили повнометражних «Наших»

Олена ПАВЛОВА,
для «Урядового кур'єра»

Анімація. Дитячо-юнацька студія мультиплікації «Фантазери» Луганської державної академії культури і мистецтв створила перший у незалежній Україні повнометражний анімаційний фільм «Наші». Його знято на замовлення облради до 70-річчя підпільної молодіжної організації «Молода гвардія». Депутати виділили на його виробництво 800 тис. грн. Нещодавно роботу було закінчено та презентовано проморолик 52-хвилинного творчого доробку.

Анонімні рецензенти з інтернетних соціальних мереж вибухнули негативом, офіційні видання розмістили короткі нейтральні повідомлення, адже презентація викликала чимало запитань. Ось лише кілька з них.

Чи треба було переповідати відомий твір мовою мультиплікації?

«Ми з автором сценарію фільму Олегом Щербаким ретельно вивчали документи, пов'язані з історією Краснодонського підпілля. Крім того, ми розшукали Олену Бельську, свідка тих подій, колишню однокласницю члена «Молодої гвардії» Лідії Андросової. Вона добре

знала багатьох молодогвардійців та поділилася з нами своїми спогадами. До речі, розказане нею нерідко кардинально відрізнялося від того, що вже написано про «Молоду гвардію» в літературі, зокрема у Фадеева», — розповідає Олексій Сич і додає, що творці «свідомо уникали показу сцен насильства й крові. Фільм розрахований передусім на дитячу аудиторію». Але чи властива мистецтву мультиплікації загалом така «документальність»?

Фільм вийшов не повністю анімаційний, у ньому є й ігрові сцени. Наприклад, роль онуки ветерана вико-

нує вихованець студії «Фантазери» 11-річний Іван Шабанов. Сам Іванко володар кількох престижних нагород, зокрема, головного призу III Міжнародного фестивалю дитячої мультиплікації «Сюрприз» за пластичні мультфільми, присвячені мамам (2011 рік). Друзі та викладачі поважають його за відданість справі. Під час зйомок «Наших», за словами режисера, Іванко в день, коли «був сильний мороз — саме за такої погоди розстрілювали молодогвардійців, знімався, незважаючи на високу температуру та погане самопочуття».

Та чи не хотілося найменшим учасникам проекту додати який-небудь сучасний поворот у відомий сюжет, аби допомогти героям уникнути трагічного кінця історії?

Наймолодший учасник презентації з відповіддю на ці запитання забавився, а дорослі заявили, що «нам не треба голлівудських викрутасів» та про те, що «з дітьми треба розмовляти їхньою мовою про проблеми самопожертви та подвигу».

Чи вловився із завданням замовників творчий колектив, покаже прем'єра, яку призначено на 26 вересня в одному з кінотеатрів Луганська.

УСПІХ

«Мрію про національний мюзик-хол з вітчизняними брендовими іменами»

Художній керівник Київського національного академічного театру оперети Богдан СТРУТИНСЬКИЙ

«Сьогодні ті, хто ще не був у Національній опереті, живуть стереотипами: «так ето ж аперета...» Чому? Банальний брак культури! Тому я щоденно створюю театр високого рівня в усьому: ми пропонуємо глядачеві не просто виставу, а окремий інтелектуальний проект від інтерактивного спілкування з глядачем до шоку! Звичайно, позитивного мистецького шоку! Моя мета — театр широкого профілю, якому підвладне як класичне музичне мистецтво, так і його авангардні течії. Це практика всіх великих європейських театрів», — упевнений наш герой, художній керівник Київського національного академічного театру оперети Богдан Струтинський, який працює, не чекаючи «дякую», а за покликанням серця.

УК Пане Богдане, як ми-нуло літо, встигли перепочити?

— Я такий невгамовний, що взагалі не відпочиваю. Це така хвороба, яку не пояснити.

УК Тоді розкажіть про досягнення минулого, 77-го, сезону.

— Я поділив би досягнення минулого сезону на три умовні частини: художня форма, реконструкція театру, адміністративно-управлінська, де ми постаралися переважити колектив заради звершень першої складової. Почнемо із творчості. Маю відзначити реалізацію творчих планів і перемоги нової команди. Рік тому в нас почали працювати нові головні спеціалісти, і вони показали добру роботу.

Насичено минув гастрольний період: Литва, Румунія, Німеччина. Відбулися дві великі прем'єри: брендова «За двома зайцями» і «Циганський барон» — значна, масштабна робота, фактично опера. Останню ми майже відродили — повернули 75% музичного матеріалу. Крім того, цього року ми здійснили такі масштабні міжнародні проекти, як два спільних гала-концерти з Каунаським державним музичним театром — у Каунасі й Києві, а навесні — спільний гала-концерт із провідними солістами Бухарестського театру оперети «Іон Дачіан». А для шанувальників симфонічної класики навесні відбувся концерт за участю симфонічного оркестру нашого театру і провідних солістів-вокалістів «Перлини світової симфонічної та вокальної музики». Нинішній вокальний рівень наших виконавців дає змогу успішно виконувати і оперети, і оперу.

УК Богдане Дмитровичу, одне з головних надбань Національної оперети — репертуар, розрахований на всі вікові та соціальні групи глядачів. Розкажіть: за яким принципом він складається?

— Я прихильник диференціації репертуару за подіями й віковими уподобаннями або і за соціальною належністю. Малюкам та дошкільнятам потрібні вистави, де щотри хвилини змінюється дія, інакше дитина засне чи їстиме цукерки. Учням 1–4 класів та підліткам ще цікава «Білосніжка» і вже зрозуміла вистава «Чиполліно». Модерн-балет «Танго життя» презентуємо вибагливий, обізнаний з елітарним мистецтвом молодій публіці. Для старшого покоління — найпопулярніші оперети і мюзикли. До того ж у нас є «Театр у фойє», позиціонований як салонний театр із недешевими квитками, які не кожен може собі дозволити, — це вже вистави high-класу.

Веду до того, що театр — це живий організм, який має вдосконалюватися, оновлюватися, йти за часом, ба навіть випереджати потреби суспільства.

Оперета — надзвичайно демократичний жанр, але ж «не оперетою єдиною»... Серед 23 театрів Києва маємо найбільший фінансовий план, який до кінця року здолаємо, я в цьому переконаний.

УК Ще триває реконструкція приміщення театру. Чи зроблено найголовніше?

— Перший етап реконструкції ми майже завершили. Оновили фасад, дах, гранітний цоколь, зробили повну гідроізоляцію фундаменту. Повірте, для будівлі театру це дуже важливо, оскільки їй уже 110 років, а під фундаментом протікає річка Либідь. Води вимили фундамент.

Не лякайтеся, тепер ми міцно стоїмо на ногах: за спеціальною технологією було вбито 244 дев'ятиметрові палі, з'єднані особливими тросами. Робота, маю зазначити, колосальна.

Окрім того, нам вдалося отримати акт на землю. Зізнаюся, мені б хотілося більше, бо я в хорошому розумінні голодний до роботи, фанатичний егоїст, коли йдеться про театр, відстоювання інтересів мистецтва.

УК Чи змінилося ставлення до театру оперети з огляду на впроваджені вами зміни?

— Вісім років тому театр був у критичному стані. Може, тому й досі, ніде правди діти, є інерція сприйняття оперети тими, хто ще жодного разу не завітав до сьогоденного театру. Звучить амбітно, але, гадаю, ми семимильними кроками йдемо вперед. Що маю на увазі? Спостережливий глядач за півроку помічає зміни. Це не випадковість, це алгоритм, маркетингова програма позиціонування театру.

Свого глядача треба виховувати позитивом. Саме в опереті він має поринути в радість, чистоту, забути всі прикраси. А від нас нести творчість у свою працю. Тож кожна вистава в опереті — певний експеримент для всіх. І наші гала-концерти, на які квитки публіка розкуповує за місяць-два, — теж яскраве підтвердження цього.

Існує шаблонна думка, що концерт роблять за принципом: «Збери до купи абиякі номери, додай ведучого». Ні, до кожної події ми створюємо повноцінну виставу із власною концепцією, надзавданням, готуємо нові прем'єрні номери, сучасну хореографію, візуальні спецефекти. І всім учасникам дійства це відомо: артистам, режисерам, їхнім помічникам, службовцям театру. Це вулик, в усіх куточках якого триває робота, бо знають, що я не дам нікому спати. Якщо вони заснуть, то про-

ДОСЬЄ «УК»

Богдан СТРУТИНСЬКИЙ. Народився 19 липня 1970 р. у с. Ст. Лисець на Івано-Франківщині. Режисерську освіту здобув у Київському інституті театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого. Після отримання диплома вступив до аспірантури і розпочав викладацьку діяльність. З 2003 року Б. Струтинський очолює Київський театр оперети, який у грудні 2009 р. отримав статус національного. Кавалер орденів «За заслуги» III ступеня, Св. Володимира II та III ступенів, «Знак пошани».

сплять своє життя! Акторське життя дуже швидкоплинне...

УК Солісти Київського національного академічного театру оперети не поступаються вокалом оперним співакам. Де відшукуюте таланти?

— Добираю акторів виключно на щомісячних конкурсах. Звичайно, разом із головними спеціалістами. Як правило, це студенти Київської, Донецької, Одеської, Львівської, Московської консерваторій, театральних інститутів, училищ.

Проте, зізнаюся, проблеми є. І головна з них — важко втримати молодь тут, в Україні. Не хоче вона працювати за копійки, коли за кордоном може отримати достойну зарплатню. Причому йдеться не лише про театри...

УК Що для вас пріоритетне в акторській праці?

— Талант, голос, драматична гра. Опера дає змогу статично виконати арію. Ми інші: тут треба грати, танцювати, і тут же, балансуючи дихання, одразу перейти на грудний регістр із головного регістру та ще й голос подати, а не «козликом» прощобетати. Зіграти, мало того — в дії зіграти, з предметом зіграти, подати енергетичний посыл!

Розумію: складно! Але служимо великому мистецтву! Тому молодь, яка приходить, дуже «сира», маю на увазі не навчена, хоч і з високою освітою. Зізнаюся, що жодного готового актора ще не прийняв на роботу. Тому ми вчимо, даємо акторські завдання, слухаємо вдруте, а коли вже претендент утретє приходить, проводимо прослуховування з оркестром. І якщо актор успішно долає і це випробування, укладаємо контракт на рік.

УК Лише на один рік?

— Так. Протягом цього часу артист має виконувати творчі зав-

дання, виявляючи і здібності, й людські якості, що, погодьтеся, дуже важливо для творчого осередку.

Кожен молодий актор-початківець повинен пройти жорна казки або масовки. Хоч моїм молодим акторам пощастило: вони приходять і відразу отримують головні ролі. А коли ж їм грати — коли «дочергикають» до столітнього ювілею?! Ветерани знизують плечима: «Е, ні! У нас такого не було. Ми по 10 років чекали ролі!»

І іншої думки. Згоден, молода людина ще не має досвіду, але вона візьме завзяттям, енергією, зачарує глядача. Заради нашої сцени актори худнуть до 10 кілограмів, днюють й ночують, аби прожити образ. Зростають. Декого запрошують на роботу за кордон. Не займатимуся самообманом, знаю: виростив, випестив, а маю відпустити. Що ж, із болем, але відпускаю...

УК З огляду на колосальну реконструкцію, нові костюми, декорації — яке ваше ставлення до спонсорів академічного мистецтва?

— Априорі добре ставлюся і готовий до співпраці. Але знайти спонсора непросто. Нині в Україні немає законодавства, яке б давало змогу людям займатися меценатством, а не декларувати його. Така сама ситуація із законом про театри й театральну справу, а тепер є закон про заклади культури вже 2011 року. І що? Закон є, а підзаконних документів немає. Тому виникають величезні проблеми. Написано «Театри є не дохідними організаціями» і далі, що ми є підприємством і внесені до Реєстру закладів культури. Отже, маємо сплачувати податки на рівні автозаправок. Навіть більше, оскільки сплачуємо ще й за авторське право!

Ми готові бути партнерами, готові до взаємовигідних умов співпраці, але жебракувати не можемо! Світовий рівень музичного мистецтва так стрімко рухається вперед! Я бачив новітні технології, знаю, як їх упровадити, та до нас вони йдуть надто повільно або взагалі не дійдуть.

Не беру Бродвей — Сербський народний театр має три сцени, чотири ресторани, стара будівля прилягає до нової... У Театрі Райкіна сцена робить хвилю, а куліса рухається вперед-назад-навколо! Думається: «Який це простір для режисерських пошуків і форми, й змісту. Як же ми відстали». А коли гастролуємо в периферії, обласних центрах, розумію, що наш театр на сьомому небі. Звичайно, все пізнається в порівнянні...

Зізнаюся, що плани мої грандіозні. Наша молодь має знати: життя не лише в Лондоні, тому мрію побудувати національний мюзик-хол в Україні з вітчизняними брендовими іменами. А поки що всіх читачів «Урядового кур'єра» запрошую на відкриття 78-го сезону.

Лариса СЕМАКА
для «Урядового кур'єра»

Існує шаблонна думка, що концерт роблять за принципом: «Збери до купи абиякі номери, додай ведучого». У Київській опереті щоразу створюють виставу із власною концепцією, готують нові номери, хореографію, візуальні спецефекти. Так було і під час спільного гала-концерту з провідними солістами Бухарестського театру оперети «Іон Дачіан»

Фото з архіву Київського національного академічного театру оперети